

VALENCIÀ

2n d'ESO

QUADERN

2

Nom i cognoms

TEMARI DE L'ÀMBIT LINGÜÍSTIC

	Comprensió Comprensión	Text / Texto Sintaxi / Sintaxis	Lèxic / Léxico Sociolingüística	Vocabulari	Normativa	Redacció Redacción	Literatura
1	El diari personal El diario personal (66)	Les propietats del text La comunicació i el text (18-23)	La formació de paraules La palabra y su significado (28-35)	Vocabulari 1 La amistad (69)	Les lletres 1 Dictat 1 Reglas de acentuación (anexo 1)	Contar fets personals Contar hechos personales (66)	1800-1850 M. Shelley E. A. Poe
2	La descripció La descripción	Les categories gramaticals Enunciado, sintagma y oración (56-61)	L'origen de les paraules	Vocabulari 2 El trabajo (43)	Les lletres 2 Dictat 2 Acentuación de diptongos y hiatos (anexo 2)	Descriure una persona Describir un objeto o un lugar (54)	1850-1870 C. Dickens V. Hugo
3	Les prescripcions Las prescripciones	Els sintagmes Los sintagmas (80-85)	Les locucions	Vocabulari 3 La música (17)	L'accent Dictat 3 Casos especiales de acentuación (anexo 3)	Escriure instruccions Escribir instrucciones (79)	1870-1890 M. Twain A. Txékhov
4	L'exposició La exposición	El subjecte i el predicat El sintagma verbal I: CD y CI (108-111)	La variació lingüística	Vocabulari 4 La sociedad (97)	L'accent diacrític Dictat 4 Las letras <i>g</i> y <i>j</i> (anexo 4)	Exposar Exponer (120)	1890-1920 H.G. Wells F. Kafka
5	L'argumentació La argumentación	Els complements del predicat (1) El s. verbal II: CRV y CC (130-133)	Els dialectes del català-valencià	Vocabulari 5 La lectura (119)	La dièresi + La majúscula Dictat 5 La letra <i>h</i> (anexos 5 y 7)	Opinar amb fonament Opinar con fundamento (106)	1920-1930 V. Woolf E. Hemingway
6	La notícia Los textos publicitarios	Els complements del predicat (2) El sintagma verbal III: AT y PR (152-155)	La variació funcional. Els registres	Vocabulari 6 La familia (141)	L'apòstrof i el guionet Dictat 6 La <i>b</i> y la <i>v</i> (anexos 6 y 8)	Redactar una notícia Redactar un anuncio (124)	1930-1940 A. Christie S. Beckett
7	La narració La narración (164-166)	Els complements del predicat (recapitulació) La conjugación verbal (anexo 2)	Les llengües d'Europa	Vocabulari 7 La gastronomía (167)	Els signes de puntuació Dictat 7 La <i>y</i> y la <i>//</i> (anexos 9 y 10)	Contar una història Contar una historia (176)	1940-1950 A. Frank G. Orwell El género narrativo (168-175)
8	L'entrevista La poesía (192-194)	Classes d'oracions Las clases de oraciones (180-187)	Fenòmens de contacte de llengües	Vocabulari 8 El valor (195)	La flexió verbal Dictat 8 Signos de puntuación I (anexo 11)	Redactar una entrevista Componer un poema (229)	1950-1960 J.D. Salinger H. Lee El género poético (196-201 y 144-145)
9	El teatre El teatro (216-218)	Anàlisi lingüística Análisis sintáctico (206-211)	El valencià hui dia Las lenguas de España (230-235)	Vocabulari 9 El humor (219)	Altres normes Dictat 9 Signos de puntuación II (anexo 12)	Compondre un guió teatral Componer un guion teatral (204)	1960-2010 I. Calvino J. Saramago El género teatral (220-225)

TEMA 4

4

4.1	Comprensió escrita	L'exposició
4.2	Sintaxi	El subjecte i el predicat
4.3	Sociolingüística	La variació lingüística
4.4	Vocabulari	Vocabulari 4
4.5	Normativa	L'accent diacrític
4.6	Ortografia	Dictat 4
4.7	Expressió escrita	Exposar
4.8	Literatura	1890-1920. H.G. Wells i Franz Kafka

4.1. COMPRENSIÓ ESCRITA

L'EXPOSICIÓ

El ramadà i la quaresma

El ramadà i la quaresma són dos sistemes de dejuni de diferent concepció però amb la mateixa finalitat, que instituïren les dos religions monoteistes més importants del món: la musulmana i la cristiana, amb fins aparentment espirituals però d'evident i subreptícia destinació corporal.

Ens explicarem, i per a fer-ho hem de remuntar-nos a l'edat mitjana, o fins i tot abans. En aquelles èpoques, la societat era primitiva tant en l'aspecte físic com en l'anímic: el nivell cultural era baixíssim, el 90% del poble analfabet i la cultura només era en els cenobis, amb els frares escrivans i abats i bisbes intel·ligents.

Aleshores, hi havia un poble que era capaç d'endrapar un cabrit per a esmorzar, tres fogasses de pa per a berenar i mig bou entre el dinar i el sopar, i no diguem el vi, que serien cinc litres diaris de vi del coster. Les defuncions per ictus, embòlies, aturades cardiovasculars i altres devien estar a l'orde del dia, fins que les autoritats pensants deduirien que d'eixes malalties n'eren responsables els banquetes, les solls, els castellars, els galliners i els prats de vaques, amb les seues aportacions a favor de les farteres. Llavors es degueren vore en l'obligació d'instaurar els dejunis, que el cervells pensants haurien deduït que eren necessaris de fer a la primavera (l'època més perillosa per a l'aparició d'aquelles malalties), i amb la finalitat de salvar com més vides millor. Heus ací l'origen dels dejunis quaresmals, que a la societat d'aquells temps, amb la seua manca de cultura però molt immersa en religió, acabarien per fer-li's entendre a base de prohibicions teològiques per tal que els acceptara el públic ignorant.

Anem al camp àrab. Mahoma, que era un profeta molt llest, va entendre que en determinades èpoques era perjudicial per als seus seguidors la ingesta d'aliments sota el sol abrasador africà, unes menges que per altra banda els posaven en condicions òptimes per a rebre malalties de mort. És el cas de la ingesta de porc, que s'havia de regular al desert, on l'aigua és escassa. I no diguem res del vi i els alcohols, encara més que perjudicials en la canícula. Llavors, basant-se en el que havien fet els cristians 622 anys abans, decidiria instaurar també un règim de dejunis, en este cas per a evitar el panorama de morts produït per la calor angoixant i la reverberació solar, que són presents al desert tot l'any, amb una normativa diferent a la cristiana, però a la fi, amb les mateixes finalitats. Heus ací el ramadà.

Els dejunis cristians durant aquells primitius temps i durant alguns segles foren molt rigorosos. Durant quaranta dies no podien menjar cap mena de carn, ni tan sols els seus derivats, com la llet, els ous ni els formatges; s'havia d'escurçar la ingesta dels aliments insans a nivells baixos, amb la qual cosa, per tant, quedaven les dietes diàries reduïdes a pa, peix, gramínies i verdures cuinades sense ingredients carnis i encara controlades pel que respecta a la quantitat.

Quant al ramadà, durant un mes sencer, des que surt el sol fins que es pon, no podien (ni poden) menjar aliments ni beure líquids de cap classe, ni tan sols engolir-se la saliva. No poden tampoc fer l'acte sexual, amb el greuge que els càstigs que apliquen per trencament de les prohibicions es porten a terme en les places públiques i van des de la flagel·lació fins a les fuetades, segons els casos.

Pel que fa al costat cristià, amb el pas del temps i amb l'entrada de nous fàrmacs, remeis i medicines, els dejunis i les abstinències s'han atenuat molt, per no dir que només han romàs testimonials. No passa així en el món àrab, on seguixen aplicant-los amb la mateixa contundència.

Els dies de la setmana

Tots sabem que la setmana té set dies, però ¿per quins motius en té set precisament? Seria més lògic que en tinguera deu, ja que usem el sistema decimal per a comptar. Els revolucionaris francesos varen fer setmanes de deu dies, però la cosa no va arrelar. També seria molt lògic que la setmana tinguera cinc dies, perquè tenim cinc dits en cada mà i la manera més antiga i més natural de comptar és amb els dits de la mà. A més, seria més pràctic perquè l'any tindria setanta-tres setmanes justes (excepte en els anys de traspàs). Els revolucionaris bolxevics varen implantar la setmana de cinc dies, però també varen fracassar.

La setmana de set dies s'endinsa en la nit dels temps. Les cultures més antigues de la humanitat, com els babilonis, ja l'empraven. D'aquelles antigues cultures mesopotàmiques la varen heretar els grecs i els romans i d'ells l'hem heretada nosaltres. El número set és un número màgic en les cultures antigues que són la base de la nostra: els set savis de Grècia, les set meravelles del món antic, els set mars, els set continents, les set edats de l'home, els set pecats capitals, el set sagraments, els set turons de Roma, etc. La causa és que en aquella època llunyana només era possible vore en el cel set cossos celestes –el sol, la lluna i cinc planetes–, que es podien distingir clarament dels estels, molt més xicotets. Això del número set és una qüestió històrica que tenim molt arrelada.

Els noms que els antics romans donaven als dies de la setmana eren: *dies Solis* 'dia del sol', *dies Lunæ* 'dia de la Lluna', *dies Martis* 'dia de Mart', *dies Mercurii* 'dia de Mercuri', *dies Iovis* 'dia de Júpiter', *dies Veneris* 'dia de Venus' i *dies Saturni* 'dia de Saturn'. Donaven a cada dia el nom d'un dels set cossos celestes que són visibles a ull nu, és a dir, els planetes Mart, Mercuri, Júpiter, Venus i Saturn (que també eren déus del panteó romà), a més del Sol i de la Lluna. Dels antics noms llatins deriven els noms actuals en totes les llengües romàniques (excepte en portugués), amb dos canvis molt significatius: *dies Saturni* 'dia de Saturn' es va canviar per *dies Sabbati* 'dia del sàbat' i *dies Solis* 'dia del sol' per *dies Dominicus* 'dia del Senyor'.

La Bíblia diu que Déu va fer el món en sis dies i el seté va descansar. Els hebreus dedicaven –i continuen dedicant– el seté dia, és a dir, el dissabte, al descans. L'anomenen *shabbat* (pronunciat 'xàbat'), que en hebreu significa 'repòs'. Els romans varen copiar dels hebreus el costum de fer un dia de descans setmanal i varen decidir que fora el darrer de la setmana, el mateix que celebraven els hebreus. Per això es va canviar *dies Saturni* per *dies Sabbati*.

El canvi de *dies Solis* per *dies Dominicus* es va fer més tard, en el segle IV, quan ja s'havia consolidat el cristianisme en l'Imperi Romà. Va ser l'emperador Constantí qui va ordenar que es fera el canvi. Es va decidir que el dia dedicat al Senyor, és a dir, al Déu dels cristians, fora precisament el *dies Solis* perquè la creença cristiana és que Jesucrist va morir un divendres i va ressuscitar al tercer dia. El dia del sol va passar a ser el dia del Senyor, el dia de descans per als cristians. Era el primer dia de la setmana, però posteriorment es va decidir que passara a ser el darrer i ser així el seté, el que va descansar Déu segons la Bíblia, i d'eixa manera llevar protagonisme als hebreus. En molts països, la setmana comença en dilluns i acaba en diumenge, però en alguns, com ara Portugal o el Brasil, la setmana continua començant per diumenge.

4.2. SINTAXI

EL SUBJECTE I EL PREDICAT

1. Completa esta teoria recapituladora amb les paraules clau proposades.

especificatives, complements, nominal, qualificatius, explicatives, nom, determinatius

La construcció elemental dels missatges lingüístics és el sintagma _____, que es forma seleccionant un _____ (el nucli primitiu) i restringint-lo amb dos classes de _____: els _____ s'anteposen al nucli (*un plat*) i els _____ expressen qualitats del nucli (*plat xicotet*), les quals poden ser _____ (*una dona alegre*) o _____ (*la dona, emocionada*). Mentre que un nom representa una espècie, un nom restringit representa un ésser.

nucli (N)	complements (C)		
	determinatius (C _{det})	qualificatius	
		especificatius (C _{esp})	explicatius (C _{exp})
<i>dona</i>	<i>una dona</i>	<i>una dona molt atenta</i>	<i>la dona, molt atenta</i>
nom	nom determinat	nom qualificat	

2. Llig la teoria. En acabant, substituïx els SN de baix per pronoms.

Hi ha una classe especial de noms, anomenats **pronoms**, que equivalen a un sintagma nominal perquè tenen la utilitat de condensar informació i evitar síl·labes i repeticions. Per exemple, el pronom "això" equival a "eixa cosa". N'hi han uns que es referixen a persones, i poden ser definits (*jo, tu, ell...*) o indefinits (*algú, ningú, qui...*). N'hi han uns altres que no es referixen a persones, i també poden ser definits (*açò, això i allò*) o indefinits (*tot, res, què...*).

a) la persona que parla	f) totes les coses
b) alguna persona	g) quina persona
c) la cosa que tinc al costat	h) cap cosa
d) quina cosa	i) cap persona
e) aquella xica d'allà	j) el xic que escolta

3. Llig la teoria i indica si les construccions de baix són sintagmes o oracions.

Després de passar de l'**espècie** (*germà*) a l'**ésser** (*mon germà*: SN), l'interès del missatge lingüístic està en el **fet** (*Mon germà treballa*: O). L'ésser és el **subjecte** (S), i allò que diem sobre ell és el **predicat** (P), el qual s'inicia necessàriament amb el **verb en un temps** (V). El resultat és una **oració** (O), que és la construcció sintàctica màxima que representa un fet (S+P).

- els bons consells de ton germà i la seua xicota
- la presidenta de l'associació, satisfeta amb el resultat de la votació
- l'estat del malalt de l'habitació 312 millora
- aquell missatge tan llarg que vas enviar-nos ahir
- tots els carrers per on ha de passar la cursa estan tallats

4. Analitza sintàcticament les tres oracions bàsiques de baix.

El xiquet dorm.
C_{det} N
S P

Els vestits blancs llüixen.
C_{det} N
N C_{esp} P

Els derivats del petroli contaminen.
C_{det} N
N nx C_{esp} P

Un teuladí refileva.

L'afició local animava.

Dos cadires del menjador sobren.

5. Encercla els verbs de les oracions del fragment i subratlla el subjecte sobre el qual prediquen. Indica si és elidit (Ø) o impersonal (?). Posa punts, comes i majúscules.

El **subjecte** és una paraula (nom propi o pronom) o un sintagma (SN). És **elidit** (o omés) quan no és necessari dir-lo (Clara dorm. Ø *Necessita descansar*). I és **impersonal** quan és un agent desconegut (*?Plou. ?Fa sol*). Pel que fa a la **posició**, va anteposat al verb (*Ell ronca* ← ¿Què fa?) excepte quan aporta informació més interessant que el verb (*Ronca ell* ← ¿Qui ronca?).

La història següent va passar en un dia de primavera feia bon temps Rut una xiqueta de 8 anys va trobar un niu en l'arbre del pati aquell niu menut ple de branquillons contenia tres ous d'un d'ells treia el cap un pardalet era un pollet d'oroneta la nostra protagonista d'allò més pagada de seguida va tornar amb els seus amics ells encara no en sabien res

6. ¿Quin és el subjecte de les oracions bàsiques de baix? Guia't per la concordança.

El verb, com que indica què li passa al subjecte, **concorda** en persona i nombre amb el nucli primitiu del subjecte (*El xiquet dorm. *El xiquet dormen*). Per a identificar el subjecte d'una oració, és molt pràctica la **prova de la concordança** (*M'agrada el coc. M'agraden els cocs*).

Exemple: Ha arribat un tren. / S'ha pres una poma. → Ø: "ell" o "ella" / Feia vent. → ?

a) S'ha menjat tot el peix.

f) Li enxisa eixe videojoc.

b) Ha vingut un amic.

g) Portarà la beguda.

c) Va llegir-se un llibre.

h) Existix un inconvenient.

d) Li fa mal una mà.

i) Li interessa la seua proposta.

e) Nevava cada dia.

j) S'havia obert la porta.

7. Subratlla els subjectes del fragment següent i digues de quina classe és cada un.

El **subjecte**, a més de ser una paraula (Això molesta) o un sintagma (El soroll molesta), també pot ser una **oració d'infinitiu** (Fer soroll molesta) o **de relatiu** (Qui fa soroll molesta).

El meu veí és jugador d'handbol. Ell i els seus companys d'equip entrenen tres dies a la setmana. Anar els segons per la cua en la classificació no els desanima. Els apassiona jugar a handbol. Qui més bé juga de l'equip és junt el meu veí, Carles. Ell és el capità. Seria estrany que no fora titular. L'entrenador, exjugador professional, confia molt en ell.

8. Llig la teoria i analitza sintàcticament les construccions de baix.

Els **adverbis** no només són complements de l'**adjectiu** (*content* → *molt content* → *no molt content*), sinó que són principalment complements del **verb** (*ad-verb* vol dir 'al costat del verb'). El resultat és el **sintagma verbal** (*corre* → *corre molt* → *no corre molt* → *potser no corre molt*). A diferència de l'adjectiu (*molt bo*), el verb té els intensificadors posposats (*ajuda molt*).

<u>dorm molt poc</u> N C _{adv}	no <u>dorm prou</u> C _{adv} N C _{adv}	potser ja <u>dorm més</u> C _{adv} N C _{adv}	<u>Son germà dormia poc.</u> C _{det} N N C _{adv.} S P
xarra massa	també xarra molt	ja no xarra tant	El company xarra molt.

9. Llig la teoria i exemplifica cada perífrasi verbal amb una oració de més de 6 mots.

Hi han uns verbs secundaris, anomenats **auxiliars**, que s'anteposen al verb principal per a afegir-los un matis modal (*solen viatjar*) o aspectual (*està llegint*); l'auxiliar el diem flexionat en un temps i el principal és una forma no personal. El resultat és una **perífrasi verbal** (2 verbs en 1).

verbs modals	possibilitat	poder + inf.	
	probabilitat	deure + inf.	
	freqüència	soldre + inf.	
	obligació	haver + de + inf.	
	deure	deure + inf.	
verbs aspectuals	inici	començar + a + inf.	
	final	acabar + de + inf.	
	procés	estar + ger.	
	perduració	continuar + ger.	
	repetició	tornar + a + inf.	
	interrupció	parar + de + inf.	

10. Heus ací tots els conceptes sintàctics que hem estudiat fins ara. Demosta que els domines analitzant la categoria i la funció de les construccions de baix.

categories	nom, adjectiu, preposició, conjunció, pronom, verb i adverb
funcions	nucli (N), complement (C) i nexa (nx) // complements: C _{det} , C _{esp} , C _{exp} i C _{adv}
construccions	SN, SA, SV i O

adj. n. adj. <u>una foto preciosa</u> C _{det} N } → func. N C _{esp} } SN } → cons.	les dos cadires i la taula nova molt més enginyós

Ja ve l'alumne que faltava. també sol llegir bastant L'amiga d'ell viatja molt.

4.3. SOCIOLINGÜÍSTICA

LA VARIACIÓ LINGÜÍSTICA

1. Completa el text amb les paraules proposades.

factors, llenguatge, parlant, lingüístics, llengua, comunicativa, variació

El _____ permet als éssers humans estructurar el pensament i comunicar-se. Per fer-ho, habitualment s'utilitza la _____, que podem definir com un codi o sistema de signes _____, perfectament estructurat, que fa possible la comunicació amb els altres membres de la comunitat lingüística.

Però les llengües no són codis uniformes, sinó que cada _____ les utilitza d'una manera diferent segons diversos _____, com ara l'edat, el lloc de procedència, la situació _____, etc. Aquests factors, entre d'altres conformen la _____ lingüística.

2. Digues a quin terme correspon cada definició.

- a) Facultat que permet als humans (i no només als humans) estructurar el pensament i comunicar-se: _____.
- b) Codi o sistema de signes lingüístics que fa possible la comunicació entre els membres d'una comunitat lingüística: _____.
- c) Canvis de la llengua per a cada parlant segons diversos factors: _____.

3. Completa el quadre amb les quatre classes de variació lingüística.

temporal, funcional, geogràfica, social

espill / mirall	fembra / dona	cefalàlgia / mal de cap	fer / fotre

La **variació geogràfica** està relacionada amb el **lloc de procedència** dels parlants. Així, un parlant del nord de Castelló dirà *jo parlo*, mentre que un de València diria *jo parle*. Aquestes diferències donen lloc a les diverses varietats geogràfiques o **dialectes**.

4. Uneix amb lletres l'oració que creus que dirà cada parlant segons el lloc d'on és.

- a) Si us plau, vingui a la meva vora. _____ València
- b) Jo parl sa llengua catalana. _____ Mallorca
- c) Eixe xiquet vindrà a la vesprada. _____ Barcelona

5. Completa el quadre amb els geosinònims proposats.

vesprada, al·lot, tomaca, corder, tarda, noi, xot, tomàtiga

València	Barcelona	Mallorca
xiquet		
	xai	
	tomàquet	
		horabaixa

6. Completa la definició.

La variació geogràfica està relacionada amb _____.
 _____ . Aquestes variacions que adopten les paraules donen lloc als diferents _____.

La variació temporal té a veure amb els canvis que la llengua adopta en el **temps**, segons **l'època** en què es produïx la comunicació o **l'edat** dels parlants. Per exemple, la paraula *festejar* la utilitza la gent major quan es referix a 'ser nòvios', i ha sigut substituïda amb el temps per l'expressió *eixir amb algú*. O per exemple la paraula antiga *tort*, segons en quin context, volia dir *mentida*. Això són mostres de variació temporal.

7. Uneix les paraules actuals amb les seues corresponents paraules antigues.

- a) **paraules actuals:** deixar, ràdio, més, peresa, dona, tindre, boig, pensar
 b) **paraules antigues:** transistor, lexar, fembra, cogitar, orat, pus, haver, accídia

transistor =	fembra =	orat =	haver =
lexar =	cogitar =	pus =	accídia =

8. Llig les frases següents i escriu-les segons la teua manera habitual de parlar.

- a) Diners de tort fan veritat e fan tornar savi l'hom orat, que vol haver-ne pus que ningú.

- b) Encén el transistor que vull oir música.

- c) El meu fill festeja amb una fembra de Vinaròs.

9. Completa la definició.

La variació temporal té a veure amb els canvis que la llengua adopta en el _____, segons _____ o _____.

La variació social ve determinada pel **grup social** en què s'integra el parlant. D'aquesta manera, els metges quan parlen entre ells utilitzen termes i expressions pròpies de la seua professió que permeten identificar-los com a grup diferenciat dins de la societat, com passa també amb els advocats, o els estudiants, etc. Aquesta manera de parlar especialitzada es coneix com a **argot**.

10. Digues a quin grup social pertanyen les següents expressions.

- a) He catejat mates. _____ metges
- b) Li donaren la legítima. _____ informàtics
- c) El maquinari no té prou giques. _____ estudiants
- d) La cefalàlgia es pot tractar amb analgèsics. _____ advocats

11. Completa la definició.

La variació social ve determinada pel _____ en què s'integra el parlant, i el lèxic i expressions pròpies de cadascun d'ells permeten _____ com a _____ dins de la societat.

La variació funcional fa referència a la tria que fa un mateix parlant d'unes formes o altres de llengua **segons la situació comunicativa**. Així, per exemple, no parlarem igual sobre un mateix tema amb un familiar que amb una persona desconeguda, ni ens expressem igual entre amics que davant d'un auditori ple de gent.

12. Relaciona amb lletres cada expressió amb la seua situació comunicativa.

- a) Els animals invertebrats no tenen columna. _____ xat entre amistats
- b) Benvolguts senyors, els saludo atentament. _____ conversa familiar
- c) Quan passes per la botiga, compra pataques. _____ salutació de carta formal
- d) Tia, siiiii, és super divertit!!!! 😊XD XD XD. _____ exposició oral a classe

13. Completa la definició.

La variació funcional fa referència a la _____ que fa un mateix _____ d'unes formes o altres de llengua segons _____.

Després de fixar-nos en els quatre tipus de variació lingüística, podem dir que **la variació és un fenomen inherent a totes les llengües**, és a dir, lligat inseparablement. Aquesta variació **afecta tota la comunitat lingüística**, des dels parlants individuals fins als diferents grups humans, que repartits pel territori o situats en esferes socials diverses, han anat modelant les diferents formes que adopten les llengües en la vida diària.

14. Assenyala la resposta correcta.

La variació lingüística pot ser:

- a) temporal, local, contextual o cultural.
- b) geogràfica, funcional, cultural o mínima.
- c) geogràfica, temporal, social o funcional.
- d) social, màxima, artificial o local.

15. Compara aquestes oracions amb la teua manera habitual de parlar i digues quin tipus de variació lingüística s'hi representa.

- a) L'àcid sulfúric és un oxoàcid dipròtic molt corrosiu. _____
- b) Aquell al·lot va tornar a casa a s'horabaixa. _____
- c) Veles e vents han mon desigs complir. _____
- d) El gol que va fotre va ser collonut. _____

4.4. VOCABULARI 4

Primera ronda

1. Llegum xicotet i arrodonit que es menja en olla o estofat amb espinacs i ou.
2. Part de la cama que va des del tronc fins al genoll.
3. Descàrrega elèctrica que generalment va acompanyada del tro.
4. Ocell abundant en places i parcs que simbolitza la pau.
5. Lloc on estan tancades les persones condemnades per algun delictes.
6. Aparell menut que es duu a la mà i que serveix per a il·luminar.

Segona ronda

1. Pitàxer per a posar flors.
2. Conjunt d'escalons col·locats l'un a continuació de l'altre per a pujar i baixar.
3. Aliment blanc i amb capes que fa plorar quan la tallem.
4. Peça rectangular d'argila cuita que s'utilitza per a fer parets i construir cases.
5. Dent plana que serveix per a xafar i triturar els aliments.
6. Insecte que emet una fosforescència d'un to verd brillant.

Tercera ronda

1. Instrument per a tallar format per una fulla esmolada i un mànec de fusta.
2. Flor violeta els estigmes de la qual s'assequen i s'usen de condiment.
3. Ocell de color blanc, semblant a l'ànec però més gran, que té un crit molt fort.
4. Canal que porta aigua per a regar els camps.
5. Fruit marró allargat i pla que mengen els animals.
6. Home consagrat a l'església que pot oficiar una missa.

Quarta ronda

1. Llavor dura i arrodonida que tenen a dins algunes fruites.
2. Estri de cuina redó i amb un mànec llarg que s'utilitza per a fregir.
3. Aire barrejat amb partícules de carbó que surt dels cossos quan es cremen.
4. Flor de tija llarga i corol·la de diferents colors típica d'Holanda.
5. Rosegador xicotet de cua llarga que pot saltar grans distàncies entre arbres.
6. Instrument de forma semicircular que s'acciona manualment per a fer-nos vent.

Cinquena ronda

1. Fenomen meteorològic caracteritzat per una pluja forta, vent, llamps i trons.
2. Menjar dolç en forma de tub que es menja per Nadal.
3. Qualsevol moble fet per a seure-hi, com les cadires o les butaques.
4. Crustaci de cos ample i crosta plana i dues pinces llargues davant.
5. Moviment involuntari provocat per son o fam consistent a obrir molt la boca.
6. Plataforma de fusta per a emmagatzemar o transportar mercaderies.

Sisena ronda

1. Abdomen, part del cos humà que conté l'estómac i els intestins.
2. Ocell gros de cos blau i plomall al cap. Els mascles tenen una cua de colors molt vius.
3. Arma de foc, semblant a una escopeta, però més llarga i potent.
4. Part en un terreny que queda més fonda que la superfície.
5. Fruits xicotet i rojos que solen anar agafat de dos en dos o de tres en tres.
6. Màquina que serveix per a netejar la neu de les carreteres.

ACTIVITATS DE VOCABULARI

1. Completa les oracions amb la paraula del vocabulari adient.

- a) Primer veus el _____ i després sents el tro.
- b) Quan tallo _____ em ploren els ulls.
- c) Sembla un ànec, però és una _____.
- d) Menjant, em vaig trencar el _____ amb el _____ de la pruna.
- e) Ella descarregava els _____ del camió de l'obra.
- f) La carretera de Vilafranca està plena de _____.
- g) El vent enviava el _____ de la foguera cap a nosaltres.
- h) Les _____ són unes fruites roges i redones típiques de l'estiu.
- i) El dolç de Nadal que més m'agrada són les _____.

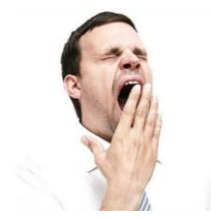
2. Subratlla la paraula correcta de cada sèrie.

colom paloma	presó càrcel	linterna llanterna	lluerna lucièrnaga	gavinet ganivet
cura capellà	assientos seients	tulipà tulipa	fussil fusell	tempesta tormenta

3. Escriu el nom que correspon a cada imatge.

4. Traduïx estes oracions al valencià.

a) La azafata cocina en la sartén lentejas con azafrán.

b) I like the belly of the pregnant woman.

c) Aprendí a utilizar el cuchillo y el fusil en el ejército.

d) Aprendió a cocinar garbanzos con cangrejo en la prisión.

e) Hasta el cura bostezava en la misa.

f) La tormenta de nieve movilizó los quitanieves.

g) Las palomas y las ardillas abundan cerca de la acequia.

h) El pavo real extendió la cola en forma de palmito.

i) Put the tulips in the vase.

j) Encendió la linterna para bajar la escalera.

5. Completa les oracions amb la paraula del vocabulari adient.

a) M'agrada menjar _____ de pollastre al forn.

b) La façana de la casa està feta amb _____ rojos.

c) S'avorria i va fer un gran _____ amb la boca.

d) Els estigmes dessecats del _____ són una espècia molt apreciada.

e) Aquella nit vam apagar la _____ i vam vore la llum emesa per les _____.

f) Vaig omplir la _____ d'aigua i hi vaig posar les _____ d'Holanda.

g) Feia molta calor i em refrescava amb el _____.

h) El rei enviava els presos polítics a la _____.

i) L'aigua de la _____ feia cap als camps de tarongers.

4.5. NORMATIVA

L'ACCENT DIACRÍTIC

1. VERBS AMB ACCENT DIACRÍTIC

1	és, són	És fort. Són forts.	es, son	Es dutxa. Son germà té son.
2	sé	No ho sé.	se	Ja se li ha curat.
3	té	Té vint anys.	te	¿Te l'ha donat o no?

2. ADVERBIS AMB ACCENT DIACRÍTIC

1	bé	molt bé	be	la lletra be
2	més	dos més u	mes	el mes de gener
3	sí	¿Sí o no?	si	Si pots, vine.

1. Encercla la paraula adequada de dins dels parèntesis perquè la frase siga correcta. Indica també si la paraula és un verb (V) o un adverbí (A).

- a) Anna, que **és / es** [] tan esportista, **és / es** posa el xandall de bon matí [].
- b) **Sí / si** [] vinc, portaré un pastís de xocolata.
- c) No **sé / se** [] on viu Joan.
- d) Vos trobeu **bé / be** [] en aquesta casa?
- e) Maria és **més / mes** [] alta que Carles.
- f) Qui **té / te** [] aigua fresca?
- g) Aquesta no **és / es** [] Carme.
- h) Només **són / son** [] les set de la tarda i estic morta de **són / son** [].

2. Accentua els monosíl·labs es i son quan calga.

- a) Robert es molt espavilat. Ja ho era de menut.
- b) No sé què es pensa, però no es poden anar dient aquestes mentides.
- c) Es considera una bona persona, perquè es molt simpàtica.
- d) Aquells nois es diuen Joan i Albert i son molt eixerits.
- e) Cal guardar la fruita a la nevera perquè si no es podreix.
- f) Aquests nens son una colla de mandrosos, sempre tenen gana i son.

3. NOMS AMB ACCENT DIACRÍTIC

1	bé, béns	el bé i el mal	be, bens	Un be és un corder.
2	déu, déus	els déus romans	deu, deus	deu euros, deus diners
3	mà, mans	la mà esquerra	ma	ma germana
4	món, mons	un món ideal	mon	mon germà
5	pèl, pèls	el pèl llarg	pel	pel carrer
6	sòl, sòls	un sòl fèrtil	sol, sols	Feia sol . Estem sols .
7	ús, usos	un bon ús	us	¿ Us ajudo?
8	vós	¿D'on sou vós ?	vos	¿ Vos ajudo?

3. Completa els espais en blanc amb un dels mots que et donem.

- PÈL / PEL Tots li prenen el _____.
- DEU / DÉU Els _____ euros del regal d'ahir.
- SÒL / SOL El preu del _____ preocupa la gent.
- ÚS / US No _____ entendre mai: no dèieu que _____ n'anàveu?
- BÉNS / BENS No tots els _____ del ramat pertanyen al mateix amo.
- MON / MÓN Li agradaria canviar el _____.
- No heu vist _____ germà?
- MÀ / MA Em dones la _____?
- VÓS / VOS _____ heu cansat molt?
- BÉ / BE Esteu _____ en aquesta casa?

4. L'INTERROGATIU QUÈ

què	quina cosa	¿ Què dius? No sé què dius.	que	exclamatiu	¡ Que interessant!
				nexe	Ha dit que ara ve.
per què	per quin motiu	¿ Per què crida? No sé per què crida.	perquè	ja que	No vindrà perquè plou.

4. Posa'ls l'accent diacrític a aquelles paraules en negreta que ho necessiten:

- Ha dit **que** ho vol tot ben **bo**.
- Que** babau! Tots li prenen el **pel**!
- No digueu **si** ni no fins saber la veritat.
- Que** volies tu? Una barra de pa?
- Per que** no vens al teatre? No vinc **perque** tinc molta feina.

5. Completa les següents observacions sobre els diacrítics estudiats:

a) Els accents diacrítics són tots _____, excepte *mà, pèl, què i sòl*, que porten l'accent _____.

b) El mot que porta l'accent diacrític pertany a la categoria gramatical dels _____ quan l'altre de la parella no ho és. Per exemple, *sé* és del _____ *saber* i *se* és un _____.

6. Enumera les 15 paraules que porten accent diacrític a l'esquerra i a la dreta escriu les paraules que no en porten. Segueix l'exemple.

	AMB ACCENT DIACRÍTIC		SENSE ACCENT DIACRÍTIC	
1	són	verb "ser"	son	possessiu
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				

7. Descriu amb una extensió d'unes 8 línies la teua mascota preferida. Utilitza el màxim de diacrítics possibles i subratlla 'ls.

4.6. ORTOGRAFIA

DICTAT

Moby Dick

De manera que, amb la caça de balenes clavada al cap, un bon dia em vaig penjar al coll el meu sac de mariner i vaig eixir cap a Nantucket. Havia decidit que seria des de la vella Nantucket des d'on salparia en un vaixell balener, perquè aquesta antiga illa era rica en històries i llegendes que sempre m'havien fascinat.

En ella deien que es va trobar la primera balena morta d'Amèrica, i d'ella es deia també que van salpar per primera vegada els aborígens d'aquestes terres, els indis pellroja, a la caça de la balena. Així doncs, amb el cor net, i delerós de viure noves experiències, vaig mamprendre el viatge, potser deixant-me arrossegar per un desig que ni tan sols a hores d'ara sóc capaç d'explicar. [128]

1. Completa els espais següents sense cometre cap error d'ortografia.

De manera que, amb la ca__a de ba__enes cla__ada al cap, un bon dia em va__
pen__ar al co__ el meu sac de ma__iner i vaig ei__ir cap a Nantucket. Ha__ia de__idit
que seria des de la __ella Nantucket des d'on sa__paria en un __aixell ba__ener,
perqu__ aquesta anti__a illa era rica en hist__ries i lle__endes que sempre m'ha__ien
fas__inat.

En ella deien que es __a tro__ar la primera __alena morta d'Am__rica, i d'ella es deia
tamb__ que __an salpar per primera __egada els a__orígens d'aquestes te__es, els
indis pellroja, a la ca__a de la __alena. Així doncs, amb el cor net, i deler__s de __iure
noves experi__ncies, vaig mamprendre el viat__e, potser deixant-me arro__egar per un
de__ig que ni tan sols a __ores d'ara sóc capa__ d'explicar

2. Destaca en colors les grafies del text que et resulten més difícils.

3. Lletreja les paraules que et dictaran.

4.7. EXPRESSIÓ ESCRITA

EXPOSAR

TEORIA

1. **Definició.** Exposar (o explicar) és donar informació de manera clara, ordenada i objectiva sobre un tema determinat. [Consulta les tipologies textuais en l'apèndix.]
2. **Estructura.** Els textos expositius tenen un títol i el cos. El cos prototípic sol dividir-se en tres parts, que en algun cas poden anar encapçalades amb subtítols.
 - a) En la **introducció** es presenta el tema en un paràgraf.
 - b) En el **desenvolupament**, que és la part més extensa, es despleguen els diversos subtemes que es volen tractar;
 - c) En la **conclusió**, que és opcional, es tanca l'escrit amb una visió general.
3. **Característiques**
 - a) En una exposició, l'autor és **objectiu**, és a dir, informa sense donar la seua opinió; per això, predomina la 3a persona i no apareix mai la 1a del singular.
 - b) Com que l'àmbit de l'exposició és acadèmic i el to és seriós, es fa servir un **registre neutre o formal**; no es fan servir expressions col·loquials.
 - c) L'autor usa un **vocabulari especialitzat**, propi dels experts en el tema, però, si cal, s'adapta als seus receptors i explica les paraules.
 - d) Es poden fer servir **recursos gràfics** diversos: pics i numeració, taules, gràfiques, mapes, imatges...
4. **Exemples.** Són textos predominantment expositius els llibres escolars, els manuals, les enciclopèdies, els diccionaris, les monografies, els exàmens, els apunts, els fullets explicatius, les conferències, etc.

COMENTARI

L'escrit "Els dies de la setmana" és _____ perquè informa amb claredat, orde i objectivitat sobre un _____, que en este cas és la setmana. L'escrit està distribuït en cinc _____ dividits en dos parts. Els dos primers expliquen per quin motiu la setmana no té _____ (1r paràgraf), sinó que en té set (2n paràgraf). D'altra banda, els paràgrafs 3, 4 i 5 expliquen per què els dies de la setmana tenen eixos _____; concretament, els dos últims paràgrafs estan dedicats a explicar per què el dia de Saturn va passar a dir-se _____ (4t paràgraf) i per què el dia del sol va passar a dir-se _____ (5é paràgraf).

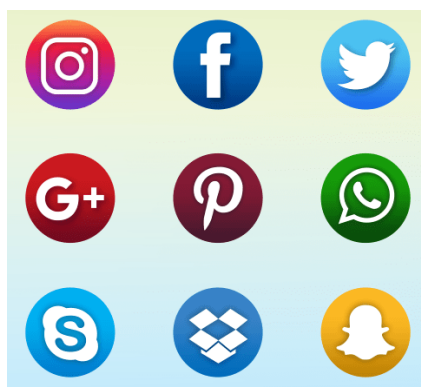
Pel que fa a les característiques, ens adonem que l'escrit és _____ perquè l'autor transmet informació evitant donar el punt de vista personal; per això els verbs no estan en _____ persona singular ("és", "varen fer"...). D'altra banda, es fa servir _____ especialitzat en les cultures antigues ("mesopotàmiques", "sagraments", "panteó") i, com que es tracta una qüestió acadèmica i seriosa, el registre és _____. No es fa servir cap recurs gràfic.

PRÀCTICA

- Objectiu.** Ara mateix eres director/-a de comunicació del Museu de la Informació i t'han encarregat que redactes un escrit per a publicar en un fullet informatiu que explique les **principals xarxes socials actuals** amb una extensió d'**entre 120 i 160 paraules**.
- Estructura.** Abans d'escriure, pensa quina informació vols transmetre als visitants del museu i quin orde ha de seguir. Esta distribució et pot servir de guia.

Introducció	Desenvolupament	Conclusió
1 paràgraf	2-3 paràgrafs	1 paràgraf
Definició i tipus	Característiques de les principals xarxes socials	Importància de les xarxes socials

- Característiques.** Recorda que l'escrit ha de ser **objectiu** (no opines), el registre ha de ser **neutre** (no col·loquial), el vocabulari ha d'estar **adaptat** als receptors i pots usar **recursos gràfics**.
- Connectors.** En l'escrit han d'aparèixer, com a mínim, quatre connectors, com ara *en primer lloc, és a dir...* Consulta el quadernet.
- Presentació.** Segueix les cinc regles per a presentar fulls que tens al quadernet.
- Revisió.** Rellig la redacció de dalt a baix abans de lliurar-la i assegura't que no conté incorreccions.

CRITERIS D'AVUACIÓ

1	Adequació. ¿S'ajusta a les instruccions rebudes (tema, tipus de text, número de paraules, registre, presentació...)?	0	1	2
2	Coherència. ¿El missatge és clar? ¿S'entén bé en conjunt? ¿Segueix un orde lògic? ¿Les idees estan ben estructurades?	0	1	2
3	Cohesió. ¿Delimita les oracions amb punts? ¿Usa correctament els signes de puntuació en general? ¿Fa servir connectors per a relacionar les oracions?	0	1	2
4	Originalitat. ¿El missatge és atractiu? ¿Capta l'atenció del lector? ¿Ressalta sobre les altres? ¿El vocabulari és variat, ric i precís?	0	1	2
5	Correcció. ¿Segueix les normes lingüístiques del seu nivell (ortografia, flexió, sintaxi...)? ¿El vocabulari és correcte i adequat (<i>llavors, després, fins a...</i>)?	0	1	2

4.8. LITERATURA

1890-1920

4.1. H. G. Wells

Herbert George Wells (1866-1946) fou un polític i escriptor anglès molt conegut per les seues novel·les de ciència-ficció, que van obrir una nova perspectiva en el temps i en l'espai arran de les innovacions tecnològiques del segle XIX. En destaquen sobretot dos novel·les: *La màquina del temps* (1895) i *La guerra dels mons* (1898). Este últim llibre és la primera descripció coneguda d'una invasió alienígena de la Terra i va marcar un precedent. Inspirant-se en la novel·la, l'any 1938 el cineasta Orson Welles va emetre en la ràdio un famós noticiari fals en què feia creure que els marcians havien envaït els Estats Units i va aconseguir atemorir la població. Posteriorment, la novel·la s'ha adaptat diverses vegades al cinema.

Els darrers anys del segle XIX no hauria cregut ningú que els assumptes humans foren observats atentament per éssers amb una intel·ligència superior a la de l'home, però tan mortals com ell; que mentres els homes s'ocupaven dels assumptes propis eren **escodrinats**¹ i estudiats, potser amb la mateixa precisió amb què un home proveït de microscopi podria escodrinar els éssers de vida molt breu que **pul·lulen**² i es multipliquen en una gota d'aigua. Amb una **complaença**³ infinita, els hòmens anaven cap aquí i cap allà sobre el globus terraqüi, es feien càrrec dels seus petits assumptes, estaven serens ja que tenien la seguretat de dominar la matèria. És possible que els **infusoris**⁴ de baix del microscopi feren el mateix. No hauria pensat ningú que els mons més antics de l'espai foren fonts de perill per als éssers humans, o, si ho haguera fet, hauria rebutjat la idea que hi poguera haver vida pel fet de ser impossible i improbable.

És interessant recordar alguns dels hàbits mentals d'aquells dies passats. Els hòmens de la Terra s'afguraven, quan se'ls enlairava més la imaginació, que podria haver altres hòmens a Mart, tal vegada inferiors a ells, però a punt de rebre visitants vinguts de la Terra. Tanmateix, a través de l'espai, ments que en comparació a les nostres són com els nostres intel·lectes en comparació als dels animals que moren, intel·ligències vastes, fredes i sense compassió, contemplaven la Terra amb ulls envejosos, i d'una manera lenta i segura **ordien**⁵ els seus projectes contra nosaltres. I a principis del segle XX va produir-se la gran desil·lusió.

El planeta Mart, amb prou faenes cal que li ho recordi al lector, gira al voltant del Sol a una distància de 224.000.000 quilòmetres i la llum i la claror que rep del Sol són la mitat de les que arriben al nostre planeta. Per tant, si la hipòtesi de les nebuloses és veritable, el planeta Mart deu ser més antic que el nostre i molt abans que la Terra passara a l'estat sòlid, degué començar la vida a la superfície de Mart. El fet que tot just tinga una setena part del volum de la Terra degué accelerar el seu refredament fins a una temperatura que

¹ **escodrinar** Examinar o explorar (alguna cosa) minuciosament, tractant d'arribar al fons, de conèixer-ne tots els detalls o totes les circumstàncies.

² **pul·lular** Trobar-se en gran quantitat i moviment.

³ **complaença** Voluntat de complaure a algú.

⁴ **infusori** Protozou de la classe dels ciliats.

⁵ **ordir** Preparar (alguna cosa) de forma artificialosa i oculta.

fera possible la vida. Mart té aire i aigua, i tot el que és necessari per al manteniment d'una existència animada.

Però com que l'home és tan va i deixa que la vanitat el domine, cap escriptor, fins a finals del segle XIX, no expressà la idea que haguera pogut desenvolupar-se vida intel·ligent ben lluny, és a dir, més enllà de la Terra. Tampoc no es va entendre, com a regla general, que pel fet de ser Mart més antic que el nostre planeta, amb tot just una quarta part de l'àrea superficial, i pel fet d'estar més allunyat del Sol, no es troba més lluny del principi de la vida, sinó més a prop de la seua fi.

El refredament al llarg de segles que un dia ha d'emparar-se del nostre planeta ja ha avançat molt a Mart. Tot i que el seu estat físic és encara en gran part un misteri, sabem que, en la seva regió equatorial, al migdia, la temperatura s'acosta aproximadament a la del nostre hivern més fred. La seua capa atmosfèrica és menor que la nostra, els seus oceans s'han encongit fins a ocupar una tercera part de la superfície i, a mesura que les estacions lentes canvien, es formen i es fonen casquets de neu a tots dos pols, i d'una manera periòdica inunden les seues zones temperades. La darrera etapa d'esgotament, que per a nosaltres és encara d'allò més remota, ha esdevingut un problema actual per als habitants de Mart. La necessitat ha tingut com a conseqüència l'esperonament del seu intel·lecte, l'ampliació de les seues potències, i ha fet que se'ls endurira el cor. I en mirar a través de l'espai, amb instruments i intel·ligències que a penes som capaços d'imaginar-nos, veuen a una distància mínima de 56.000.000 quilòmetres en la direcció del Sol, l'estel de l'esperança, el nostre planeta més càlid, verd de vegetació i gris d'aigua, amb una atmosfera plena de núvols indicadora de la fertilitat, i a través de les tires de núvol entreveuen àmplies extensions de països populosos i mars estretes plenes de vaixells.

I nosaltres els hòmens, els habitants de la Terra, devem ser estranys i humils per a ells, com els simis i els lèmurs per a nosaltres. La part intel·lectual de l'home admet que la vida és una lluita constant per l'existència, i esta pareix que és, així mateix, la creença de les ments del planeta Mart. El seu planeta ha avançat més pel que fa al refredament, mentres el nostre encara és ple de vida. Bé, solament l'omplin éssers que ells consideren animals inferiors. L'única sortida que tenen per fugir de la destrucció que se'ls acosta **d'esquitllentes**¹, dècada rere dècada, és fer guerres.

Però abans de jutjar-los amb massa duresa, cal que recordem la destrucció temerària i profunda que la nostra pròpia espècie ha causat, i no tan sols als animals com els bisons i el dodó: cal tindre presents les races inferiors. Els tasmanians, malgrat la seua aparença humana, foren totalment exterminats pels immigrants europeus en un període de quaranta anys.

¿Per ventura som els apòstols de la pietat i, per tant, podríem queixar-nos si els marcians feren una guerra amb el mateix esperit?

¹ **d'esquitllentes** Amb cautela per a no ser vist.

1. Completa el text amb les paraules adients.

Tot i que els hòmens no se n'adonaven, a finals del segle_____ eren _____ atentament per uns éssers d'intel·ligència superior, de la mateixa manera que els científics observen els _____ en un microscopi. Amb enveja, sense cap tipus de _____, _____ els seus plans en contra de la humanitat.

2. Llig la informació del text sobre el planeta Mart i marca amb una ics si les oracions següents són verdaderes o falses.

- a) V | F La terra rep el doble de llum i claror del Sol que el planeta Mart.
- b) V | F La hipòtesi de les nebuloses afirma que el planeta Terra es va formar després del planeta Mart.
- c) V | F La vida al planeta Mart va començar després que apareguera a la Terra.
- d) V | F El planeta Terra és set vegades més gran que el planeta Mart.
- e) V | F Al planeta Mart hi ha vida perquè presenta tots els condicionaments necessaris per a la seua existència.

3. Contesta a estes preguntes amb la informació del text:

- a) ¿Quina és la temperatura de Mart en les zones equatorials del planeta a migdia?
- b) ¿A quina distància està el planeta Mart del planeta Terra?
- c) ¿Per què pateix periòdicament inundacions?
- d) ¿Quins elements anhelen els marcians del planeta Terra?

4. ¿Quina opinió tenen els marcians dels habitants del planeta Terra? Justifica la resposta amb exemples concrets del text.

5. ¿Per què considera l'autor que els hòmens no hauríem de jutjar durament els marcians?

4.2. Franz Kafka

Franz Kafka (1883-1924) va ser un escriptor txec d'origen jueu que escrivia en alemany. Les seues narracions giren al voltant de l'angoixa i van anticipar d'alguna manera els grans sofriments del segle XX; d'ací ve el qualificatiu *kafkià* com a sinònim de 'angoixós i opressiu'. La seua gran novel·la és **La transformació (1915)**, més coneguda per *La metamorfosi*, que va escriure en 20 dies. Narra la història de Gregor Samsa, que un dia s'alça transformat en una espècie de panderola. Només sa germana Grete intenta ajudar-lo, però el deixa per impossible i Gregor acaba morint, cosa que alleuja la família. L'obra mostra l'interés creixent de l'art per la ment i les emocions, sobretot des que Sigmund Freud va crear el mètode de la psicoanàlisi a partir del 1896.

En entrar a l'habitació, algú tancà la porta immediatament, amb violència, i la va **barrar**¹ amb pany i forrellat. Gregor es va espantar a causa d'aquell soroll sobtat; les cames li tremolaven. Era la germana la que havia tingut tanta pressa en tancar. Ja estava dreta abans que ell es ficara a l'habitació i havia esperat el moment de llançar-se cap a la porta amb pas lleuger i sense fer soroll. Gregor no l'havia sentida. I mentres girava la clau al pany, la germana va dir als pares: «¡Per fi!».

«¿I ara què?», va preguntar-se Gregor, i va guaitar la foscor que l'envoltava per tot arreu. Prompte va constatar que ja no podia bellugar-se ni poc ni gens. No se n'estranyava, sinó al contrari: li pareixia quasi impossible que fins aquell moment haguera pogut bellugar-se amunt i avall amb aquelles cametes tan primes. A part d'això, es trobava relativament bé. Era cert que tot el cos li feia mal, però era com si el dolor haguera d'anar minvant a poc a poc fins a desaparèixer del tot. Amb prou faenes es notava la poma podrida **encastada**² a l'esquena i la **coïssor**³ per tota la perifèria, completament coberta d'un polsim blanquinós. Pensava en la família amb entenedriment i amor. Si una cosa així era possible, encara estava més fermament convençut que sa germana que ell havia de desaparèixer. Va quedar-se en eixe estat de reflexió plàcida i deserta fins que al rellotge del campanar van tocar les tres de la matinada. Encara va viure l'inici de l'ample trenc de l'alba darrere els vidres. Després va reclinar el cap inconscientment fins a tocar en terra, i pels narius va escoltar-se feblement el seu últim alé.

Quan, de bon matí, va arribar la dona de fer faenes —amb les presses donava tals colps de porta, malgrat que li havien pregat d'evitar-los, que a tota la casa era impossible continuar dormint quan arribava—, no va notar en Gregor res d'estrany en entrar a l'habitació per a fer-li la ràpida visita de costum. Va pensar que jeia així quiet intencionadament i que es volia fer l'ofés; el creia capaç de qualsevol estratagema. Com que, per atzar, tenia a les mans la graners de pal llarg, va mirar de fer-li cosquerelles des de la porta. Com que amb això no semblava aconseguir res, es va enfurismar i va començar a **burxar**⁴ Gregor amb el pal, i només quan va vore que l'havia desplaçat un tros sense que oferira cap resistència, va quedar intrigada. Quan va adonar-se, al cap d'uns moments, de la veritable situació, va obrir uns ulls com a taronges i va deixar anar un xiulet, però no es va quedar dreta massa temps, sinó que va eixir corrents i va obrir la porta del

¹ **barrar** Tancar amb barra una porta o una finestra.

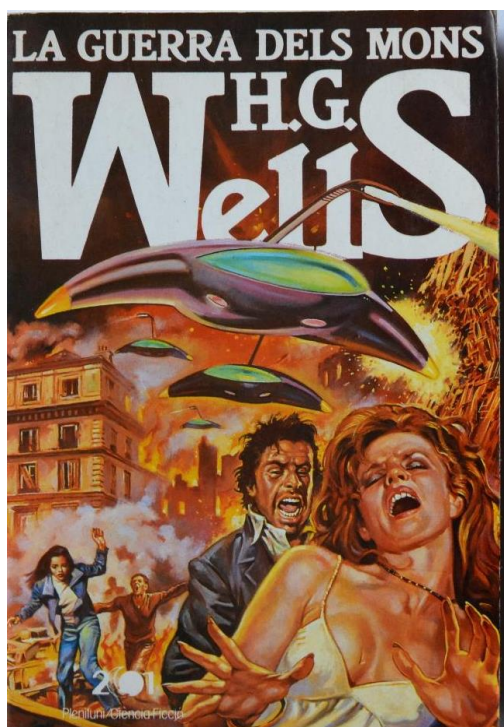
² **encastar** Fixar una cosa en una altra inserint-la parcialment en un buit o cavitat.

³ **coïssor** Coentor, picor.

⁴ **burxar** Punxar amb la burxa o amb qualsevol instrument o arma de punxa.

dormitori dels pares d'una revolada, cridant en veu alta enmig de la fosca: «¡Vinguen, vinguen a vore-ho! ¡Ha fet l'últim badall!».

El senyor i la senyora Samsa, que s'havien incorporat al llit de matrimoni, van haver de recuperar-se d'aquell sobresalt abans de poder entendre l'avís de la dona de fer faenes. Però després es van alçar els dos a cuitacorrents, cadascú pel seu costat del llit; el senyor Samsa es va tirar una manta a l'esquena, mentres que la senyora Samsa anava només amb camisa de dormir; i així van entrar a l'habitació de Gregor. Mentrestant, també s'havia obert la porta del menjador, on Grete dormia des de l'arribada dels **dispesers**¹; anava vestida de dalt a baix, com si no haguera dormit en tota la nit, i la mala cara que feia semblava confirmar-ho. «Mort?», va dir la senyora Samsa amb una mirada d'interrogació a la dona de fer faenes, per bé que ella mateixa podia comprovar-ho i fins i tot adonar-se'n sense necessitat de cap prova. «Jo ho diria», va fer la dona tot espentant el cadàver de Gregor amb la granera, a manera de verificació, i arrossegant-lo un bon tros cap a un racó. La senyora Samsa va fer un gest com si volguera aturar la granera, però va reprimir-se. «Bé», va dir el senyor Samsa, «donem gràcies a Déu». Va senyar-se, i les tres dones van seguir l'exemple.

¹ **dispeser** Persona que s'allotja i menja en una casa a canvi d'una quantitat de diners fixa.

1. Completa les oracions amb les paraules adients.

- a) Grete tenia molta pressa per tancar la porta i la va _____ amb pany i forrellat.
- b) Gregor es va adonar que ja no podia _____, i aquest fet no li va estranyar gens ni miqueta.
- c) El dolor va anar disminuint tant que Gregor ja quasi no sentia la _____ que la poma incrustada a l'esquena li havia produït els dies anteriors.
- d) La dona de fer faenes estava convençuda que Gregor estava fent-se el mort per a molestar-la, i per això va començar a _____ amb el pal de la granera.
- e) Des de l'arribada dels _____, la germana de Gregor dormina al menjador.

2. Marca amb una ics si les següents afirmacions són vertaderes o falses.

- a) V | F Grete se sent alleugerida quan surt de l'habitació de Gregor.
- b) V | F Gregor se sorprén del fet de no poder caminar, com havia estat fent fins aquell moment.
- c) V | F Gregor va morir quan al rellotge del campanar van tocar les tres de la matinada.
- d) V | F La dona de fer faenes va tindre una sensació estranya quan va entrar a l'habitació de Gregor.
- e) V | F La família Samsa va plorar amargament la mort del seu fill Gregor.

3. Explica amb les teues paraules què vol dir “pels narius va escolar-se el seu últim alé”. Quina figura literària exemplifica?

4. Busca en el diccionari el significat de la paraula “metamorfosi” i tracta d'explicar el significat del títol de la novel·la.

5. Imagina que un dia t'aixeques del llit i ja no ets tu. Ets un caragol. Escriu un xicotet text narratiu en el qual expliques com et sents quan tractes de moure't en eixe nou cos en un mínim de 50 paraules.

REPÀS DEL TEMA 4

Fes les següents activitats de repàs a la llibreta.
Quan l'activitat és una pregunta, redacta la resposta de forma completa.

1. Què és exposar?
2. Escribe el nom de tres textos expositius.
3. Què són el subjecte i predicat? Quina relació tenen? Exemplifica-ho.
4. Analitza sintàcticament les següents oracions. També, indica el tipus de subjecte.
 - a) Aquell amic ben plantat.
 - b) Saludava alegrement.
 - c) M'agrada llegir literatura juvenil.
5. Defineix i exemplifica la variació geogràfica, temporal, social i funcional.
6. Escribe el significat de les paraules següents:

colom / cigró / presó / gall dindi / badallar
7. Escribe cinc oracions utilitzant les següents parelles:

és/es, mà/ma, mon/món, pèl/pel, sòl/sol
8. Contesta les preguntes següents:
 - a. ¿Qui va escriure *La guerra dels mons*? ¿En quin any?
 - b. ¿De què tracta bàsicament *La guerra dels mons*?
 - c. ¿Qui va escriure *La metamorfosi*? ¿En quin any?
 - d. ¿Quin és l'argument bàsic de *La metamorfosi*?
 - e. ¿Quina obra t'ha agradat més? Argumenta la teua resposta.

TEMA 5

5

5.1	Comprensió escrita	L'argumentació
5.2	Sintaxi	Els complements del predicat (1)
5.3	Sociolingüística	Els dialectes del català-valencià
5.4	Vocabulari	Vocabulari 5
5.5	Normativa	La dièresi + La majúscula
5.6	Ortografia	Dictat 5
5.7	Expressió escrita	Opinar amb fonament
5.8	Literatura	1920-1930. Virginia Woolf i E. Hemingway

5.1. COMPRENSIÓ ESCRITA

L'ARGUMENTACIÓ

En defensa de l'adolescència

Els psicòlegs coneixen molt bé el fenomen de les *self-fulfilling prophecies*, és a dir, les profecies que es complixen pel fet d'enunciar-les. Si dic a algú amb prou constància que és un inútil, probablement ho acabarà sent. En educació parlem de l'efecte Pigmalíó: les expectatives que tenim sobre els alumnes influïx decisivament en els resultats d'eixos alumnes. Durant decennis s'ha parlat de la crisi de l'adolescència, de la manca de maduresa dels adolescents i de la inevitabilitat de les seues conductes irresponsables, fins al punt que els adolescents s'han convençut que això és el que esperem d'ells. I ens obeïxen. Amb això es guanyen una mala premsa. Abunden llibres apocalíptics de l'estil de *Socors! Tinc un fill adolescent!*, *El meu adolescent em torna boig*, *Eixos adolescents que ens fan por*, *La vida desordenada*, *Manual per a pares desesperats amb fills adolescents* o *No mate el seu fill adolescent*. Un llibre molt complet sobre adolescència porta com a subtítol *Riscos, problemes i trastorns*. En una enquesta sobre l'opinió que tenen sobre els adolescents mares, pares, educadors i persones majors, l'adolescència es relaciona amb promiscuïtat, nocturnitat, males relacions familiars, drogodependència i conductes antisocials. Quina reputació! Per a acabar-ho d'adobar, quasi sempre que els adolescents apareixen en els mitjans de comunicació els relacionen amb alguna situació problemàtica. Michel Fize pensa que «repetir tant que l'adolescència és un problema induïx en els jòvens una actitud que corrobora la imatge que se'ls envia».

No obstant això, segons l'informe «La Joventut a Espanya», els adolescents estan majoritàriament satisfets amb la seua vida. El nivell de satisfacció (una mitjana de 7,6 en una escala d'1 a 10) està per damunt de la mitjana europea, que és de 7,3. Altres enquestes indiquen que la família és el valor més important per a xics i xiques i que, per regla general, la convivència és bona. La concessió del premi Nobel de la Pau a una adolescent (Malala), la xiqueta que va estar a punt de morir per voler anar a escola, indica fins a quin punt estem infravalorant la responsabilitat, la capacitat i el talent dels adolescents. Els millors experts en esta etapa de la vida ens ho estan dient. Robert Epstein acaba de publicar un llibre, titulat *Teen 2.0*, acusant els adults d'estar «infantilitzant» els adolescents. Bernard Stiegler ens retrau que els hàgem espentat a un consumisme feroç. William Damon, director del monumental *Handbook of Child Psychology*, afirma que, rebaixant les nostres expectatives cap a ells, els estem condemnant a la mediocritat. Mihály Csíkszentmihályi parla de les seues potencialitats en *Talented Teenagers*. Tots ells creuen que hem de canviar la nostra manera d'interpretar l'adolescència. Els adolescents són molt més capaços del que pensem.

La neurologia està confirmant esta nova idea de l'adolescència. Ha descobert que el cervell adolescent patix un profund redisseny, que convertix esta edat en un període fonamental per a l'aprenentatge. Augmenta la seua eficiència i rapidesa, integra múltiples funcions, es desenvolupen els lòbuls frontals (els òrgans de la planificació i la decisió), es reconfiguren les sinapsis, etc. Com diu Limita Spears, una neuròloga especialitzada en el tema, «és potser l'última gran oportunitat per a personalitzar el cervell», és a dir, per a

dissenyar-lo d'acord amb els plans propis. Els neurocientífics especialitzats, com Sarah-Jaynes Blakemore, insistixen que moltes de les conductes que atribuïm a l'adolescència no tenen la seua causa en l'anomenada «invasió hormonal», que Spears anomena «el mite de la fúria hormonal», sinó en la profunda remodelació del cervell. El xiquet havia après a conduir un ciclomotor i es troba al volant d'un Ferrari: el seu cervell. I un motor de tanta potència és admirable, però exigix aprendre a conduir novament.

Durant dècades hem estat dient que la gran època de l'aprenentatge era la primera infància. «Els tres primers anys duren tota la vida», deia un lema que va fer fortuna. Ara ja sabem que això no és així. Aprenem durant tota la vida. No obstant això, hi han dos èpoques d'especial «sensibilitat cerebral per a l'aprenentatge»: la infància primerenca i l'adolescència. Estem cuidant la primera, perquè el missatge ha calat en la societat. Per desgràcia, no ha succeït el mateix amb la segona. Hem insistit tant en els problemes de l'adolescència que no hem explotat la seua formidable capacitat. Per això he emprat una campanya en defensa del talent adolescent. És el moment en què les persones desenvolupen les seues grans capacitats d'actuar, que exerciran durant la resta de la vida. És l'edat en què aprenem a prendre decisions i, de fet, en prenem algunes que influiran en la vida adulta. Hem d'aprofitar eixa irrepetible oportunitat educativa, que ara estem malgastant. El talent no està abans de l'educació, sinó després i, si pensem de veres que durant l'adolescència es desenvolupa el talent, maltractaríem els nostres jòvens si no la cuidàrem. I no ho estem fent. L'adolescència s'ha ampliat en la nostra cultura per a evitar que els xiquets entraren massa precoçment en el món del treball. Eixa ampliació tenia un motiu estrictament educatiu. No obstant això, després d'haver pres una decisió tan justa, no sabem com educar-los.

El vell paradigma de l'adolescència està canviant. Tant UNICEF com el Banc Mundial han advertit que l'educació de l'adolescència és la que assegura el progrés. La pedagogia adolescent és diferent de la pedagogia infantil. Podem dirigir l'aprenentatge del xiquet, però hem d'aconseguir que l'adolescent prenga les regnes del seu aprenentatge, que es faça càrrec dels comandaments. Però si això és el que ens està demanant a tota hora! La cerca de la pròpia identitat, la necessitat d'independència, la negociació amb la pròpia infància i l'establiment de noves relacions familiars no són més que manifestacions del canvi neuronal del qual els he parlat. També ho és l'assumpció de responsabilitats, cosa que ens resulta difícil de comprendre.

I la primera responsabilitat és la de definir la seua personalitat. Carol Dweck, de la Universitat de Stanford, recomana explicar als adolescents el nou paradigma, que és més exigent però més optimista. Convé fer-los conscients que és l'època en què poden ampliar les seues possibilitats. El fet de saber que poden millorar la seua intel·ligència, gestionar millor els seus sentiments i canviar aspectes de la seua personalitat genera en els alumnes una eufòria productiva. La seua ànsia de llibertat es concreta llavors en alliberar-se de limitacions i pors personals injustificades. És convenient també contar-los les històries d'adolescents que han fet coses importants, i que no són xiquets prodigi, sinó xiquets que han aprofitat l'energia de la seua edat i han sabut desenvolupar una passió. Malala és la passió d'aprendre, Richard Branson (el fundador de la discogràfica Virgin) és la passió d'emprendre, Lauda Dekker (la navegant que va donar la volta al món en solitari als 14 anys) és la passió per navegar, Susan Polgar és la passió dels escacs i molts xiquets i jóvens són la passió solidària, que els va portar a fundar minúscules ONG que després van triomfar.

Tombant i girant, espero que esta nova idea de l'adolescència, que és més vigorosa, exigent i optimista, penetre en el nostre sistema educatiu, que viu hores d'imptència davant d'esta edat. En cas contrari, estarem perjudicant els nostres adolescents. Mentre arriba eixe moment, els la conte a vostés a fi que ens ajuden a canviar el model.

José Antonio Marina, filòsof

5.2. SINTAXI

ELS COMPLEMENTS DEL PREDICAT (1)

1. Requadra els verbs conjugats del fragment de baix i subratlla els subjectes sobre els quals predica cadascun. Recorda que poden ser elidits (Ø) o impersonals (?).

L'**oració** és la construcció lingüística màxima, en la qual el predicat informa sobre què li passa al subjecte (El preu dels carburants han pujat). El **subjecte** pot ser un SN, un nom propi, un pronom o una oració. Per la seua banda, el **predicat** s'inicia amb un verb en un temps.

En l'any de la picor, un príncep anomenat Arnau tenia l'obligació de casar-se amb una princesa, perquè el regne necessitava un hereu. El rei i la reina li demanaven més espenta, però ell, impotent, no trobava cap pretendent. El temps passava. Al príncep li costava molt decidir-se. Però un dia, mentres nevava, una jove discreta el va seduir.

2. Subratlla els complements directes del fragment de baix i requadra els seus verbs.

A més del verb i el temps, el predicat conté altres informacions, que fan la funció de complements. Un d'ells és el **complement directe** (Cdir), que representa l'ésser afectat pel subjecte. Per exemple, en l'oració *Anna toca l'arpa*, el subjecte (*Anna*) fa una acció (*toca*) que afecta un objecte (*l'arpa*), que és el complement directe. En eixe cas, el verb és **transitiu**.

Llavors, va entrar a l'habitació i va deixar la motxilla en terra. Tot seguit, va agafar el mòbil, es va gitar al llit i va escriure un missatge a algú. Després, va obrir la finestra i encengué la llum de la taula. Finalment, va traure el quadern de Valencià de la motxilla i va començar a fer els exercicis de gramàtica. Encara no havia berenat res.

3. Indica si el sintagma subratllat és el subjecte o fa la funció de complement directe.

a) Va portar <u>un entrepà</u> .	d) <u>El cotxe</u> ha bolcat	g) Ha caigut <u>la teulada</u> .
b) S'ha perdut <u>un xiquet</u> .	e) <u>El pis</u> l'ha venut.	h) Ha encés <u>l'ordinador</u> .
c) S'ha afaitat <u>la barba</u> .	f) Ha passat <u>un gos</u> .	i) <u>La idea</u> m'interessa.

4. Transforma les oracions de baix anteposant el complement directe.

Quan es vol destacar el complement directe, es posa **al principi de l'oració**. L'efecte secundari és que, per a no confondre'l amb el subjecte, el Cdir s'ha de repetir en forma de **pronom feble** i s'ha de separar de la resta de l'oració amb una **coma**. Per exemple: *Les ulleres, no les trobo*.

Exemple: No tinc mocadors. → De mocadors, no **en** tinc.

- No vaig trobar l'estoig.
- No hem vist el programa.
- ¿Podeu obrir la finestra?
- Ja han obert les llums.
- ¿Duràs això a l'excursió?
- Tinc dos germans.

5. Requadra els pronoms febles del fragment que facen de complement directe.

El telèfon mòbil ha esdevingut actualment un instrument imprescindible. L'utilitzem per a quasi tot. Hi ha molt poca gent que no en tinga. La seua funcionalitat no la nega ningú. Tanmateix, cal usar-lo amb moderació. Els experts alerten que algunes persones el fan servir en excés i això els pot afectar negativament. Convé que ho tinguem en compte.

6. Convertix les oracions de baix en passives i analitza-les com en l'exemple.

Generalment, el subjecte és el que fa l'acció (l'**agent**) i el complement directe és el que la rep (el **pacient**); l'oració resultant es diu **activa** (*El Vila-real ha derrotat el Madrid*). Des de l'enfocament oposat, es pot destacar el pacient convertint-lo en subjecte; l'oració resultant es diu **passiva** i conté necessàriament el verb auxiliar **ser** (*El Madrid ha sigut derrotat pel Vila-real*).

Exemple: L'àrbitre va amonestar el porter. → El porter va ser amonestat per l'àrbitre.
S / agent Cdir / pacient S / pacient agent

a) Gaudí va dissenyar la Sagrada Família.

b) Carolina presentarà el nou programa.

c) Milers de turistes visiten la ciutat.

d) La policia ha detingut el sospitós.

7. Requadra els verbs atributius del fragment de baix i subratlla els atributs.

Mentres que el complement directe representa un ésser diferent del subjecte (*Marc saluda el seu amic [Marc ≠ amic]*), el **complement atributiu** o **atribut** (Catr) representa una qualitat del subjecte (*Marc és el seu amic [Marc = amic]*). Els **verbs atributius** bàsics són *ser, estar, pareixer* i *semblar*, però n'hi han més, com *fer-se, tornar-se, resultar, acabar, seguir, quedar-se...*

Carla és molt amiga meua. És jugadora de bàsquet i enguany està ben contenta perquè és la capitana de l'equip. Al prompte, quan li van dir la notícia, es va quedar parada, però de seguida es va mostrar molt orgullosa. L'entrenador confia en ella i, certament, el seu nou rol ha resultat positiu per a l'equip: totes les jugadores pareixen més implicades.

8. Encercla els pronoms febles d'este fragment que fan la funció d'atribut.

Carla i jo som amigues; ho som des de menudes. Estem molt unides; de fet, ho hem estat sempre. No som germanes, però ho pareixem. Els amics ens ho recorden sovint.

9. Subratlla els predicatius de les oracions de baix i digues sobre qui prediquen.

Hi ha una classe especial d'atribut que es diu **complement predicatiu** (Cpre), i es caracteritza perquè la qualitat que representa és secundària. Hi ha un **predicatiu del subjecte** (*Marc va acabar el partit esgotat* [Marc: S]) i un **predicatiu del complement directe** (*Marc tenia l'esquena suada* [l'esquena: Cdir]).

Exemple: Marc va acabar el partit esgotat. → Marc: S

- a) Laia porta el braç enguixat.
- b) Joel per fi respirava tranquil.
- c) Algú s'ha deixat la porta oberta.
- d) Em vaig alçar una mica marejat.
- e) El vam vore molt més animat.

10. Subratlla i identifica els complements directes (Cdir), els atributs (Catr) i els predicatius (Cpre) del fragment que segueix.

La casa pareixia abandonada. Tenia les finestres trencades i la fatxada estava visiblement deteriorada. Vaig tocar el timbre, però no contestava ningú. Allò resultava misteriós: la porta havia romàs oberta tota l'estona. Llavors, vaig traure'm el mòbil de la butxaca i vaig encendre la llanterna per a inspeccionar l'edifici. Tenia les mans gelades.

11. Indica si els verbs subratllats de les oracions de baix són transitius (v. tr.), intransitius (v. intr.) o atributius (v. atr.)

Un 80% dels verbs són **transitius** (tenen complement directe), com *fer, donar, saber...* I un 25% dels verbs són **intransitius** (no tenen complement directe), com *dormir, parlar, jugar...* Molts verbs, com *dinar*, poden ser ara intransitius (*dinem*) ara transitius (*dinem paella*). Finalment, hi han uns poquets verbs que són **atributius** o copulatius (*ser, estar, paréixer...*).

Exemple: No òbrigués la finestra. → v. tr.

a) Els dos <u>estàvem</u> intrigats.	f) El gos <u>seguia</u> quiet.
b) <u>He vist</u> una pel·lícula boníssima.	g) <u>Escriu</u> -li un missatge.
c) L'acte <u>va finalitzar</u> a les nou.	h) <u>Estengué</u> la roba al terrat.
d) <u>Baixà</u> les escales de pressa.	i) <u>Bufa</u> la tramuntana.
e) El cor li <u>bategava</u> molt fort.	j) La situació <u>era</u> graciosa.

5.3. SOCIOLINGÜÍSTICA

ELS DIALECTES DEL CATALÀ-VALENCIÀ

1. Completa el text amb les paraules proposades.

abstracte, llengües, geogràfica, lingüístiques, dialecte, important

El conjunt de característiques _____ pròpies dels parlants d'una zona constitueix una varietat _____ o _____. Totes les _____ estan formades per diversos dialectes, que són les realitzacions concretes de la llengua, però cap dialecte representa la llengua en si, que és un concepte _____. Per això no hi ha cap dialecte més _____ que un altre.

En el cas de la nostra llengua, el **bloc occidental** el constitueixen les zones en les quals es pronuncien les **cinc vocals en posició àtona** (a, e, i, o, u), però també hi ha altres trets diferenciadors. El **valencià** s'hi inclou en aquest bloc, juntament amb el **nord-occidental**.

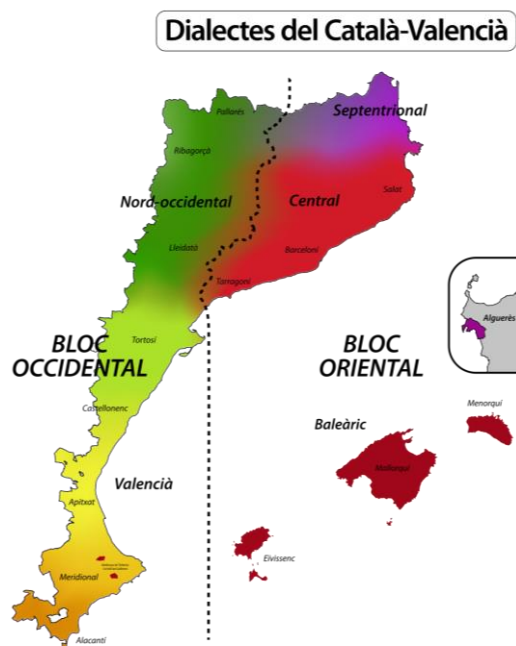
2. Mira el mapa de la pàgina anterior i digues tres ciutats on es parle cadascun dels dos grans dialectes del bloc occidental.

bloc	dialectes	ciutats		
occidental	valencià			
	nord-occidental			

El **bloc oriental**, per la seua banda, el constitueixen les zones en què es pronuncien només tres vocals en posició àtona: a part de la *i*, la *a* i la *e* àtones es pronuncien [ə] (*ə*/*parə*) i la *i* i la *u* àtones es pronuncien *u* (*pusar*). Aquest bloc està compost per quatre dialectes: el **català central**, el **balear**, el **rossellonès** (comarques properes a la frontera, però dins de França, com a la ciutat de Perpinyà) i l'**alguerés** (només la ciutat de l'Alguer, a l'illa de Sardenya, Itàlia).

3. Segons el mapa de la pàgina anterior, digues el nombre de ciutats on es parla cadascun dels quatre grans dialectes del bloc oriental.

bloc	dialectes	ciutats		
oriental	central			
	balear			
	rossellonès			
	alguerés			

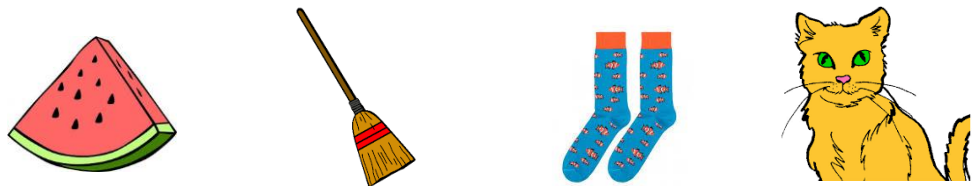
A part de diferenciar-se per les vocals àtones, els dos blocs presenten **més diferències**.

Bloc occidental	Bloc oriental
Acabament <i>-e/-o</i> en la 1 ^a pers del present d'indicatiu: <i>menge/menjo, agafe/agafó</i> .	Acabament <i>-o/ø</i> en la 1 ^a pers del present d'indicatiu: <i>agafo</i> (pronunciada <i>agafu</i>)/ <i>agaf</i> .
Ús dels morfemes <i>-e</i> i <i>-a</i> per a la formació del present de subjuntiu: <i>pose, puga, diga</i> .	Ús del morfema <i>-i</i> per a la formació del present de subjuntiu: <i>posi, pugui, digui</i> .
Formació dels verbs incoatius amb l'afegiment de <i>-isc/-ix</i> : <i>servisca, patixes</i> .	Formació dels verbs incoatius amb l'increment <i>-eix</i> : <i>serveixi, pateixes</i> .
Formes de l'imperfet de subjuntiu preferentment en <i>-ara, -era, -ira</i> : <i>cantara</i> .	Formes de l'imperfet de subjuntiu en <i>-és, -ís</i> : <i>cantés, temés, servís</i> .
Paraules característiques: <i>arena, espill, melic, xicotet/menut, joguet, rabosa</i> , etc.	Paraules característiques: <i>sorra, mirall, llombrígol, petit, joguina, guineu</i> , etc.

Les diferents paraules per a designar un mateix concepte des de cada dialecte s'anomenen **geosinònims**. Per exemple: *espill* i *mirall* són geosinònims.

4. Escriu com anomenes tu els elements següents i tria el geosinònim corresponent.

moix, escombra, mitjons, síndria

en el teu parlar				
geosinònim				

5. Digues quin dialecte es parla a cada zona i a quin bloc pertany.

CIUTAT	BLOC	DIALECTE
Alacant		
Castelló de la Plana		
Tortosa		
Tarragona		
Andorra la Vella		
Perpinyà		
Maó		
Benicarló		

6. Digues si les afirmacions següents són vertaderes (V) o falses (F).

- a) Les varietats geogràfiques s'anomenen dialectes.
- b) Les llengües amb molts parlants, com el castellà l'anglès, no tenen dialectes.
- c) Si dues persones parlen dialectes diferents d'una mateixa llengua és impossible que s'entenguin.
- d) Per a facilitar-ne l'estudi, els dialectes s'agrupen en blocs més grans que compartixen una sèrie de trets comuns.

7. Justifica les sentències anteriors en què hages posat que són falses i converteix-les en vertaderes.

8. Completa el quadre amb els mots proposats segons la zona d'origen dels parlants.

València	Barcelona	Mallorca
l'espill		
	la sorra	
	jo parlo	
		Vol que li ho digui?

9. Llig les frases següents i escriu-les segons la teua manera habitual de parlar.

a) Si portessis mitjons, no m'importaria pas que trepitgessis la catifa.

b) Aquella noia és amiga meva, i sempre hi és davant el mirall.

c) Posa-li s'aigo al ca, que té molta set.

10. Completa la informació sobre els dos grans blocs dialectals en què es divideix la nostra llengua.

El català/valencià es dividix en _____ grans blocs dialectals segons la pronúncia de _____: en el bloc _____ se'n pronuncien _____ i en el bloc _____ se'n pronuncien només _____.

5.4. VOCABULARI 5

Primera ronda

1. Dispositiu que permet desplaçar el cursor sobre un punt de la pantalla d'un ordinador.
2. Peça fina de roba de cotó, seda o niló que cobreix les cames de les dones.
3. Fruit de polpa verda tova i mantegosa amb què s'elabora el guacamole.
4. Coberta d'un edifici.
5. Insecte groc amb franges negres i un fibló a l'abdomen.
6. Massa de partícules diminutes de terra que es dipositen damunt dels mobles.

Segona ronda

1. Recipient amb una ansa que serveix per a transportar aigua.
2. Part grassa del porc, situada entre la pell i la carn.
3. Mescla d'aigua i terra.
4. Penjador per a penjar peces de roba.
5. Sensació que ens fa riure quan algú ens toca certes parts sensibles del cos.
6. Peix voraç, de dents fortes i una aleta dorsal visible damunt de l'aigua.

Tercera ronda

1. Tub llarg i flexible que s'utilitza per a conduir o llançar aigua.
2. Aparell que serveix per a encendre foc.
3. Fruita redona, de pell marró i molt dura, amb granets rojos i sucosos.
4. Part del cos que uneix la mà amb l'avantbraç.
5. Planta de tiges llargues, verdes i caragolades que es reproduïx per espores.
6. Mamífer remugant marró i molt àgil. Els mascles tenen grans banyes.

Quarta ronda

1. Llit lleuger per a transportar malalts o ferits.
2. Columna xicoteta que es posa a les voravies perquè els cotxes no hi aparquen.
3. Espai situat a sota de la teulada on se solen guardar coses velles.
4. Ocell xicotet de plomes fosques i una taca roja al cap que canta molt bé.
5. Arc lluminós que surt quan el sol il·lumina les últimes gotes de pluja.
6. En tennis, acció de traure.

Cinquena ronda

1. Receptacle no molt gran i amb tapa que s'utilitza per a guardar coses.
2. Tros de forma redona que es talla d'un aliment més o menys llarg.
3. Ferramenta en forma de tisores que s'empra per a agafar objectes calents.
4. Recipient de fusta redó per a posar-hi vi o altres begudes alcohòliques.
5. Personatge dels contes infantils representat per una persona molt menuda.
6. Seguit de barres paral·leles o entrecruades que taquen una obertura.

Sisena ronda

1. Persona que munta damunt d'un cavall.
2. Arbre de fulles arrodonides, dentades i punxoses, de fusta molt preuada.
3. Campaneta que es posa en els caps de bestiar que guien el ramat.
4. Teixit llis per una cara i per l'altra cobert de pèl tallat o rissat.
5. Primera menjada del dia.
6. So no harmònic que provoca una sensació de rebuig en les persones.

ACTIVITATS DE VOCABULARI

1. Completa les oracions amb la paraula del vocabulari adient.

- a) Les velles andròmines plenes de pols les guardem dalt a les _____.
- b) Regava les plantes amb una _____.
- c) El _____ o _____ d'aquesta tennista és molt potent.
- d) Va traure les llonganisses de les graelles amb les _____.
- e) Les màquines feien un _____ eixordador.
- f) Va ficar el blíster dins de la _____ de medicaments.
- g) El _____ es va fer malbé i no podia moure el cursor de la pantalla.
- h) Transportaven els ferits amb _____.
- i) El _____ és el primer àpat del dia.

2. Subratlla la paraula correcta de cada sèrie.

munyeca monyica	cosquilles cosquerelles	aguacat alvocat	metxero mistera	granada magrana
manguera mànega	tiburó tauró	genet ginet	roure roble	vespa avispa

3. Escriu el nom que correspon a cada imatge.

4. Traduïx estes oracions al valencià.

a) Corta el aguacate a rodanchas.

b) I like pomegranate juice.

c) Encontrarás el duendecillo debajo del arcoíris.

d) El vino envejece en un barril de roble.

e) Solo una delgada reja nos separaba del tiburón.

f) El ciervo se revolcaba en el barro.

g) Cuelga la chaqueta de terciopelo en el perchero.

h) El jinete trotaba entre los helechos.

i) I have been stung by a scooter.

j) Me hacía cosquillas con una pluma.

5. Completa les oracions amb la paraula del vocabulari adient.

a) La _____ es va escapar de la gàbia.

b) Baix de la falda portava unes _____ de licra.

c) Les golfes estan baix de la _____.

d) Lleva la _____ dels mobles amb este capçó.

e) La _____ viada fumada es diu bacó o béicon.

f) El so de les _____ del ramat em recorda el poble de l'àvia.

g) Vaig perdre l' _____ o _____ i no vaig poder encendre el foc.

h) Els _____ impedién l'accés dels cotxes a la plaça.

i) Per a fregar, vaig omplir d'aigua el _____ o _____.

5.5. NORMATIVA

LA DIÈRESI I LA MAJÚSCULA

1. Completa el fragment següent.

La dièresi té dos usos molt diferenciats. Per un costat, marca que la vocal _____ dels grups _____/_____ es pronuncia quan van seguits de les vocals ____/____, com per exemple *qüestió* o *pingüí*. Per un altre costat, marca que les vocals ____/____ no formen diftong amb la vocal anterior, com *països* o *diürn*, és a dir, no es forma un diftong sinó que hi ha un _____.

2. Escriu el plural d'aquests sintagmes i respon a la pregunta de baix.

l'aigua		la llengua	
l'amiga		la groga	
la roca		el paraigua	

Quines paraules porten dièresi en la forma del plural?

Les paraules _____, _____ i _____ porten dièresi perquè _____

1. PARAULES FREQÜENTS AMB DIÈRESI

aï	aïllar, ensaïmada, països*, raïm, Ucraïna...	aü	baül, Raül, taüt...
eï	cafeïna, creïlla, proteïna, veïns*...	eü	peüc, peüngla, reüll...
oï	amoïnar, heroïna*, oïda, roïns*...	iü	diürn
uï	gratuït, Lluïsa*, ruïna / arruïnar-se, suïcidi / suïcidar-se...		
païs , -ïsos / veí , -ïna, -ïns, -ïnes / heroi , heroïna / roïn , -ïna, -ïns, -ïnes / Lluís , Lluïsa			

3. Separa les paraules següents en síl·labes i classifica-les en el quadre.

peu, peüc, aqüeducte, reina, veïna, mai, raïm, heroi, heroïna, antiquari, riu, diürn, qualsevol, neu, freqüentar, lingüística, qüestionar, adequat, Pau

una síl·laba	dues síl·labes	tres síl·labes	quatre síl·labes

4. Escriu la dièresi a les paraules següents i respon a les preguntes de baix.

aillar	caure	gratuit	Raul	aire
veins	veure	heroïnes	Lluisa	cuina
viure	suicidi	cafeïna	boira	proteïna
coure	creïlla	reina	Suïssa	països

a) Quines de les paraules anteriors porten dièresi? Torna-les a escriure.

b) Per què s'escriuen amb dièresi?

2. DESINÈNCIES VERBALS AMB DIÈRESI

Present*	conduïsc	conduïxes	conduïx	conduïm	conduïu	conduïxen
	conduïska	conduïskes	conduïska			conduïsqen
Passat	conduïa	conduïes	conduïa	conduïem	conduïeu	conduïen
	conduïra	conduïres	conduïra	conduïrem	conduïreu	conduïren
	conduí		conduí			
*No porten dièresi <i>condueixo, condueixes, condueix ni condueixen</i> .						
No porten dièresi el futur (<i>conduiré</i>) ni el condicional (<i>conduiria</i>).						

3. DIÈRESI EN EL PARTICIPI

vocal +	-ir	infinitiu	conduir
	-int	gerundi	conduint
	-ït, -ïda, -ïts, -ïdes	participi	conduït, conduïda, conduïts, conduïdes

5. Escriu accent o dièresi en els verbs següents.

constituït	atribuiras	condui	traduïnt	lluïes	contribuïm	conduiria
constituïa	repartieu	agraïr	conduïa	tenieu	condueix	produïem

6. Completa el quadre amb les formes de l'infinitiu i del participi d'aquests verbs.

Infinitiu	Participi masc. sing.	Participi masc. plural	Participi fem. sing.	Participi fem. plural
	agraït			
		produïts		
beneir				
				conduïdes

7. Completa les tres regles.

- a) No escrivim dièresi quan podem posar _____ d'acord amb les regles d'accentuació, com *veí* o _____.
- b) No escrivim dièresi en l'infinitiu (*beneir*), en el gerundi (_____), en el futur (*beneiré...*) i en el *condicional* (*beneiria...*) dels verb acabats en _____.
- c) No escrivim dièresi en les paraules acabades en *-isme* o *-ista*, com per exemple _____ i _____.

4. MAJÚSCULA INICIAL: FUNCIO DISTINTIVA

noms propis	un únic referent	Església (institució)	la Terra (planeta)	WhatsApp (aplicació)
noms comuns	més d'un referent	església (edifici)	la terra (superfície)	whatsapp (missatge)
persones	animals	llocs	astres	institucions
el senyor Vicent	el gos Milú	el carrer Major	el planeta Mart	la Generalitat
períodes	edificis	lleis i estudis	títols (en cursiva)	actes
la nit de Nadal	el Micalet	fa Física i Química	la revista <i>El Temps</i>	III Triatló Popular

Van en minúscula els **dies de la setmana** (*dilluns, dimarts...*) i els mesos (*gener, febrer...*).

Van en majúscula els **topònims** (*Tortosa, Itàlia...*), però van en minúscula els **gentilicis** (*tortosí, italians...*).

8. Classifica les paraules següents en la graella i escriu-les correctament.

andorrà, segre, López, egípcia, russos, mercè, mexicà,
llobregat, vinarossenca, castelló, tortosí, bèlgica

gentilicis	topònims	antropònims
S'escriuen en _____.	S'escriuen en _____.	

9. Corregeix els errors d'aquestes oracions.

Exemple: El professor de matemàtiques és molt jove. → Matemàtiques

- a) El senyor carles munté és el meu veí.
- b) Visc al Carrer Major.
- c) El meu gos es diu milú.
- d) Jo participo sempre a la revista ramonzine del meu institut.
- e) La propera setmana participaré a la ll duatló popular.
- f) El nostre planeta és la terra.

10. Completa l'oració la graella.

El nom dels dies de la setmana, dels mesos de l'any i de les estacions s'escriuen en lletra _____.

dies de la setmana						
mesos de l'any						
estacions						

5.6. ORTOGRAFIA

DICTAT

Els tres mosqueters

El primer dilluns d'abril de l'any 1625, a l'hostal del poblet francès de Meung es va armar un aldarull tan extraordinari que mig poble va creure que havia esclatat una revolució. Un foraster acabava d'arribar-hi a cavall d'un rossí vell, de pelatge groguenc, de potes peludes, i sense crineres en la cua. Semblava un espantall.

El foraster, un jove gascò amb el cap cobert amb una boina adornada amb una espècie de ploma, vestia un gipó de llana blau i descolorit, i duia una espasa penjada d'un baldric de pell. El seu rostre allargat mostrava astúcia i intel·ligència, gràcies a uns pòmuls prominents i uns ulls vius que ara miraven els pobletans de Meung sense fer cas dels comentaris que despertava el seu rossí. Aquest foraster s'anomenava D'Artagnan, i viatjava cap a París amb el desig de convertir-se en mosqueter de la guàrdia reial.^[144]

1. Completa els espais següents sense cometre cap error d'ortografia.

El primer di__uns d'a__ril de l'an__ 1625, a l'__ostal del poblet fran__s de Meung es va armar un aldaru__ tan e__traordinari que mi__ poble va creure que ha__ia esclatat una re__oluci__. Un foraster acaba__a d'arri__ar-hi a ca__all d'un ro__í __ell, de pela__e grog__enc, de potes peludes, i sense crineres en la __ua. Sembla__a un espanta__.

El fo__aster, un jo__e gasc__ amb el ca__ co__ert amb una boina adornada amb una esp__cie de ploma, __estia un __ipó de llana __lau i descolorit, i duia una espa__a pen__ada d'un __aldric de pell. El seu rostre allargat mostra__a ast__cia i inte__igència, gr__cies a uns p__muls prominents i uns ulls __ius que ara mira__en els pobletans de Meung sen__e fer cas dels comentaris que desperta__a el seu ro__í. Aquest foraster s'anomena__a D'Artagnan, i via__ava cap a París amb el de__ig de con__ertir-se en mosqueter de la gu__rdia reial.

2. Destaca en colors les grafies del text que et resulten més difícils.

3. Lletreja les paraules que et dictaran.

DICTAT 5

Número de faltes (no repetides)

1. **Escolta** el text una vegada sencera. Ací no has d'escriure. Fixa't en la pronúncia.
2. **Escriu amb bolígraf blau** cada fragment dictat (només es dictarà dos vegades). Si et perds, deixa un espai en blanc.
3. **Torna a escoltar** el text sencera. Ara és quan has de revisar el dictat, fixar-te en la puntuació i completar els possibles espai en blanc.

1. **Subratlla en boli verd o roig** les paraules mal escrites i reescriu-les dalt.
2. **Registra les faltes** no repetides en el quadre i corregix-les.

LLETRES

quan
cuan

Gerard
Gerád

arribàvem
arribabem

estranjer
extranjer

SIGNES

perquè
perque

això
aixó

l'obra
la obra

es dutxa
és ducha

5.7. EXPRESSIÓ ESCRITA

OPINAR AMB FONAMENT

TEORIA

- Definició.** Un **text argumentatiu** pretén **convéncer** i **modificar el punt de vista del destinatari**, sovint sobre un tema polèmic o controvertit. Per a aquest fi s'haurà d'anar més enllà de la simple opinió, raonar les idees proposades, fer-les creïbles, contrarestar les idees contràries i arribar a conclusions convincents.
- Estructura.** Sol tindre tres parts, que són les següents:
 - Introducció.** Presentació del tema de la controvèrsia. Explicitació del punt de vista o de l'opinió que es vol defensar.
 - Desenvolupament.** Presentació ordenada i clara dels arguments, introduïts per **connectors textuais**.
 - Conclusió.** Reforça la tesi inicial i resumeix els principals arguments que la sostenen. Tanca el text.
- Característiques.** En un text argumentatiu tindrem en compte els següents elements:
 - Tema** al voltant del qual gira l'argumentació. L'objecte de l'argumentació sol ser polèmic.
 - Tesi** que es defensa (o idea de fons), és a dir, la postura de l'emissor respecte al tema.
 - Arguments** que recolzen la tesi: raons, proves, exemples, etc. que fa servir l'emissor per convéncer.
 - Marques lingüístiques:** se solen usar **verbs** de voluntat (*voler, agradar, desitjar...*), de pensament (*pensar, considerar, creure...*) i d'opinió (*creure, pensar...*). Abunda el lèxic que expressa **emocions**. Predomina la **primera persona**, ja siga en singular o en plural (*jo, a mi, em, nosaltres, ens*). S'usen diferents **figures retòriques** (metàfores, repeticions, ironia, interrogacions retòriques...). S'utilitzen els **connectors causals** (*perquè, ja que, a causa de...*), els d'ordre (*en primer lloc, per començar...*), els explicatius (*és a dir...*), els contrastius (*però, en canvi...*) i els sintetitzadors (*en resum, en fi...*).
- Exemples.** Són textos argumentatius la publicitat, el debat, l'article d'opinió, la reclamació, la sol·licitud, el discurs polític, la crítica cultural, l'assaig i el sermó.

COMENTARI

L'escrit "En defensa de l'adolescència" és _____, perquè l'autor té la finalitat de _____ el lector de la seua opinió sobre el tema que anuncia al títol. Aquesta opinió que defensa es diu _____, la qual recolza amb diversos arguments.

Els exemples d'adolescents que han triomfat, les dades estadístiques sobre la satisfacció dels adolescents espanyols o els resultats dels estudis neurològics d'alguns científics experts funcionen com a _____ que fonamenten la tesi de l'autor.

PRÀCTICA

1. **Objectiu.** Escriu un text argumentatiu amb una extensió d'**entre 100 i 150 paraules** en què defenses la teua tesi sobre el control parental en els recursos audiovisuals dels adolescents, és a dir, si creus que els pares han de controlar el que fan els seus fills menors d'edat quan en el seu temps lliure miren el mòbil o juguen a videojocs.
2. **Estructura.** Recorda que has de separar les idees en paràgrafs.

Introducció (1 paràgraf)	Desenvolupament	Conclusió (1 paràgraf)
Presentació del tema. Punt de vista personal.	Arguments, raons i exemples per a convèncer.	Síntesi, resum de l'opinió i tancament.

3. **Característiques.** Hauràs d'utilitzar verbs de voluntat, de pensament i d'opinió en primera persona.
4. **Connectors.** Usa els connectors textuais que necessites per a explicar-te bé (Consulta la pàgina 9 del quadernet).
5. **Figures retòriques.** Pots emprar alguns d'aquests recursos per a crear un efecte més convincent: interrogacions retòriques, hipèrboles, ironia, metàfores... Consulta la pàgina 21 del quadernet.
6. **Presentació.** Segueix les cinc regles per a presentar fulls que tens en el quadernet: marges, línies rectes, polidesa, bona lletra i estètica.
7. **Revisió.** Rellig la redacció de dalt a baix abans de lliurar-la i assegura't que no conté incorreccions.

CRITERIS D'AVUACIÓ

1	Adequació. ¿S'ajusta a les instruccions rebudes (tema, tipus de text, número de paraules, registre, presentació...)?	0	1	2
2	Coherència. ¿El missatge és clar? ¿S'entén bé en conjunt? ¿Segueix un orde lògic? ¿Les idees estan ben estructurades?	0	1	2
3	Cohesió. ¿Delimita les oracions amb punts? ¿Usa correctament els signes de puntuació en general? ¿Fa servir connectors per a relacionar les oracions?	0	1	2
4	Originalitat. ¿El missatge és atractiu? ¿Capta l'atenció del lector? ¿Ressalta sobre els altres? ¿El vocabulari és variat, ric i precís?	0	1	2
5	Correcció. ¿Segueix les normes lingüístiques del seu nivell (ortografia, flexió, sintaxi...)? ¿El vocabulari és correcte i adequat (<i>llavors, després, fins a...</i>)?	0	1	2

5.8. LITERATURA

1920-1930

5.1. Virginia Woolf

Virginia Woolf (1882-1941) va ser una escriptora i editora anglesa i està considerada com a una de les figures més destacades del modernisme literari del segle XX. Les seues obres van ser originals i reivindicatives: va ser precursora del monòleg interior i va ser defensora dels drets de les dones. En concret, la novel·la **Orlando: una biografia** (1928), que es basa en la vida de la seua amant, Vita Sackville-West, tracta temes que eren considerats tabú en la seua època, com ara l'homosexualitat i la sexualitat femenina, a més del rol de la dona en la societat. L'obra narra les aventures d'Orlando al llarg de 300 anys, durant els quals patix diverses transformacions.

Amb algunes de les **guinees**¹ que li van restar després de vendre la desena perla del seu collar, Orlando havia comprat un **aixovar**² complet de dona per a anar a la moda de l'època i, vestida com a una jove anglesa de bona nissaga, la trobem ara en la coberta de l'Enamoured Lady. És estrany, però és veritat: fins llavors no havia pensat a penes en el seu sexe. Potser els bombatxos turcs l'havien distreta; i les gitanes, llevat d'algun detall important, diferixen ben poc dels gitanos. Fóra com fóra, només quan va notar que les faldes se li enredaven per les cames i el galant Capità va ordenar que li armaren en la coberta un envelat especial, només llavors, diem, va comprendre esglaiada les responsabilitats i els privilegis de la seua condició. Però eixe sobresalt no era el que hauríem pogut preveure.

Volem dir que no el causava la idea simple i única de la seua puresa i de com defensar-la. En circumstàncies normals, un xicona guapa i sola no haguera pensat en cap altra cosa: l'edifici sencer de la moral femenina descansa en eixa pedra fonamental; la puresa és la seua pedra preciosa, el seu eix central, que han de protegir fins a la bogeria, de tal manera que no deuen sobreviure si la perden. Però, si durant trenta anys un ha sigut home, i encara més Ambaixador, si un ha tingut una Reina entre els braços i una o dos dames de més baix llinatge (això diuen les cròniques), si un s'ha casat amb una Rosina Pepita, etcètera, etcètera, l'esglai no és potser tan terrible. L'ensurt d'Orlando era de naturalesa molt complicada, i no el podem definir en un tres i no res. En veritat, no la va acusar mai ningú de ser una d'eixes ments **atrotinades**³ que esgoten els problemes en un minut. Va necessitar tot el viatge per a desentranyar el sentit del seu sobresalt. Nosaltres la seguirem de ben a prop.

«Senyor —va pensar mentres s'esperesava baix de l'envelat—, quina vida més malfaenera i més bonica. Però —va pensar pegant una puntada de peu— quina **nosa**⁴ fan estes faldes als talons. Això sí: la tela (brocat florejat) és la més deliciosa del món. No m'havia vist mai la pell (es va posar la mà al genoll) lluir com ho fa ara. No obstant això, ¿podria llançar-me per la borda i nadar amb una roba com esta? ¡No! Així que m'hauria de

¹ **guinea** Antiga moneda anglesa d'or, d'un valor equivalent a 21 xílings.

² **aixovar** Roba d'ús personal i d'ús comú de la casa que els nòvios aporten al matrimoni.

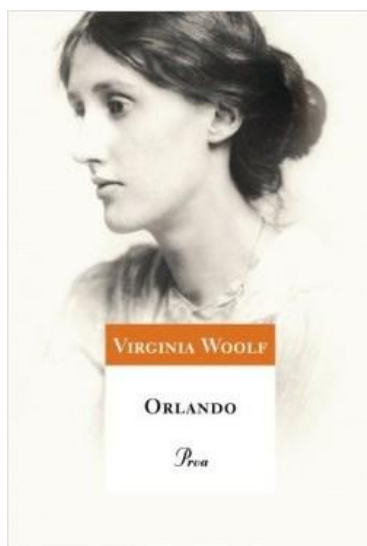
³ **atrotinat** Que actua sense reflexió, amb pressa, sense mirar el que fa.

⁴ **nosa** Obstacle, impediment o molèstia.

confiar a un mariner. ¿La idea em molesta? ¿Sí o no...?», es preguntava. Havia trobat just ací el primer nuc en el fil del seu argument.

Va arribar l'hora de sopar i encara no l'havia desembolicat. Va ser el Capità en persona —el Capità Nicholas Benedict Bartolus, un marí molt ben plantat— qui el va desfer quan li va servir una tallada de carn salada.

«¿En vol una mica, senyora?» —li va preguntar—. Permeta'm que li servisca una penqueta de la mida d'una unglà». Amb aquelles paraules en va tindre prou per a que li recorreguera pel cos un tremolor deliciós. Van sonar cants d'ocell i va haver una precipitació de torrents. Va reconèixer la delícia indescriptible de la primera vegada que va vore a Sasha, fa cent anys. Llavors era el perseguidor; ara és la fugitiva. ¿Quin és l'èxtasi¹ més gran: el de la dona o el de l'home? ¿No són per ventura el mateix? No, va pensar, este és més deliciós (donant les gràcies al Capità alhora que refusava l'ofertament); el va refusar i el va vore trist. Bé, si ell insistia, ella acceptaria una talladeta, però quasi invisible. Esta era la part més deliciosa: cedir i vore'l somriure. «Perquè no hi ha res —va pensar mentres tornava al seu lloc en la coberta i prosseguint la conversa—, no hi ha res tan celestial com resistir i cedir, cedir i resistir. No hi ha res com açò per a inundar-nos l'ànima de felicitat. Així que —va continuar—, segons com, em llanço per la borda, només pel simple gust que un mariner em salve».

¹ **èxtasi** Estat de l'esperit dominat totalment per un sentiment intens d'admiració, de goig, que fa perdre momentàniament l'autoconsciència.

1. Completa les oracions amb les paraules adients.

- a) Orlando és una persona molt _____; ningú l'havia acusat mai d'actuar sense reflexionar.
- b) Abans de ser dona, Orlando havia ostentat el càrrec d'_____.
- c) Un _____ deliciós va recórrer l'esquena d'Orlando quan el Capità li va parlar.
- d) El Capità es va _____ quan Orlando va refusar el seu oferiment.
- e) Segons Orlando, no hi ha res més celestial al món que _____ i _____.

2. Marca amb una ics si les oracions següents són verdaderes o falses.

- a) V | F Orlando comença a ser conscient de ser dona quan les cames se li emboliquen en la falda.
- b) V | F Orlando està molt preocupada per mantenir la seua puresa.
- c) V | F Orlando enyora l'època en què va ser un home.
- d) V | F Nicolas atrau Orlando de la mateixa manera que ho feia Sasha.
- e) V | F Orlando es tira per la borda perquè Nicolas la puga salvar.

3. ¿A què es refereix Orlando quan diu, referint-se a la primera vegada que va vore Sasha, que «llavors era el perseguidor, ara és la fugitiva? ¿A qui perseguia i de qui fuig? ¿Està contenta Orlando amb el seu nou paper?

4. ¿Quins aspectes eren millors en la vida d'Orlando com a home que com a dona?

5. Llig el següent fragment, en el qual Orlando refusa l'ofertament del Capità. ¿Creus que Orlando està controlant la situació o que actua com la societat del moment pensa que ha de fer-ho una dona?

«El va refusar i el va vore trist. Bé, si ell insistia, ella acceptaria una talladeta, però quasi invisible. Esta era la part més deliciosa: cedir i vore'l somriure».

6. I tu, ¿com et sentiries si pogueres canviar el teu sexe? ¿En quins aspectes la teua vida milloraria i en quins altres creus que empitjoraria? Explica-ho en un mínim de 50 paraules.

5.2. Ernest Hemingway

Ernest Miller Hemingway (1899-1961) va ser un escriptor estatunidenc conegut pel seu estil de vida aventurer i apassionat. És un dels escriptors més rellevants i influents del segle XX, fins al punt de guanyar el premi Pulitzer en 1953 per la novel·la *El vell i la mar* i de ser guardonat amb el Premi Nobel de Literatura en 1954. L'obra *The Sun also Rises* (1926) va universalitzar les festes de San Fermín. La novel·la ***Un adeu a les armes*** (1929) reflecteix l'experiència directa de l'autor en la Primera Guerra Mundial (1914-1918), en la qual participà conduint ambulàncies, va ser ferit i va tindre una relació amb una infermera, com el protagonista de l'obra. Hemingway també participà en la Guerra Civil espanyola (1936-1939) i la ficcionà en la novel·la *Per qui toquen les campanes* (1940).

A l'endemà, a la vesprada, en tornar del nostre primer post de muntanya, vaig aturar el cotxe en l'estacionament, des d'a on distribuïen els ferits i els malalts als seus hospitals respectius, el nom dels quals estava escrit en cada un dels seus fulls d'evacuació. Jo conduïa. Vaig romandre en el cotxe i el xòfer em va lliurar els papers. Feia calor; el cel era lluminós i blau i la carretera era blanca i polsosa. Romania assentat al volant del Fiat sense pensar en res. Un regiment va aparéixer per la carretera i vaig contemplar com marxaven. Els hòmens tenien calor i suaven. Alguns es cobrien amb els cascs d'acer, però la majoria els portaven penjant de les motxilles. La mida dels cascs era massa gran i a molts soldats els queia damunt de les orelles. Els oficials portaven cascs, però a mida. Pertanyien a la Brigada Basilicata. Els vaig reconèixer per les ratlles roges i blanques que duïen al coll. Els darrers seguien el regiment: eren hòmens que no podien **atényer**¹ el seu **escamot**². Estaven esgotats, coberts de suor i de pols. Alguns pareixien molt malalts. Un soldat va aparéixer al final de tots. Anava coix. Es va parar i es va assentar a la vora de la carretera. Vaig baixar del cotxe i m'hi vaig adreçar.

—¿Què li passa?

Em va mirar i es va incorporar.

—No res, no res.

—¿Què té?

—¡Maleïda siga la guerra!

—¿Què té a la cama?

—No tinc res a la cama. Estic **herniat**³.

—¿Per què no ha pujat a una ambulància?

—No ho consentirien. El tinent es pensa que m'he llevat el **braguer**⁴ expressament.

—A vore que l'examine. Sí, la té eixida.

—¿De quin costat?

—D'ací —el vaig palpar—. Tussa —li vaig ordenar.

—Em fa por que se n'isca més encara. La tinc quasi que el doble que este matí.

¹ **atényer** Arribar caminant, corrent o nadant a ajuntar-se (a una persona o a una cosa que va davant).

² **escamot** Unitat d'infanteria que forma part d'una secció.

³ **herniat** Que té una hèrnia, és a dir, una eixida total o parcial d'un òrgan o d'una part blana del cos per una obertura, natural o accidental, en la paret del seu receptacle.

⁴ **braguer** Aparell ortopèdic destinat a mantindre subjectes les hèrnies.

—Assente's —li vaig dir—. Tan prompte com tinga els informes d'estos ferits, vindrà amb mi i el deixaré en mans d'un metge.

—Diran que ho he fet a posta.

—No li poden fer res. No es tracta d'una ferida. Vosté tenia esta hèrnia abans de la guerra, ¿veritat?

—Però he perdut el braguer.

—L'enviaran a l'hospital.

—¿No podria quedar-me amb vosté, tinent?

—No, em falta la seua documentació.

El xòfer aplegà amb totes les baixes dels ferits del meu cotxe.

—Quatre cap al 105 i dos cap al 132 —va dir. Eixos dos hospitals estaven situats a l'altra banda del riu.

—Agarre el volant —vaig ordenar.

Vaig ajudar l'herniat a pujar i el vaig instal·lar en el nostre seient.

—¿Parla anglés? —em va preguntar.

—I tant.

—¿Què li pareix esta guerra dels dimonis?

—Una porqueria.

—Ja ho pot ben dir que és una porqueria. ¡Mare de Déu, ausades que és una porqueria!

—¿Ha estat vosté mai als Estats Units? —em va preguntar.

—Sí, a Pittsburgh. Ja m'afigurava que vosté era americà.

—¿Tan malament parlo l'italià?

—¡Oh! He comprés molt bé que era americà.

—Un altre americà —a dir el conductor en italià mentres mirava l'herniat.

—Escolte, senyor tinent. ¿És completament necessari que em porte al regiment?

—Sí.

—És que el capità sap que tinc una hèrnia. Vaig tirar l'embenat dels dimonis per a que empitjorara. Vaig pensar que així no podrien enviar-me al front.

—Ho entenc.

—¿No podria portar-me a un altre lloc?

—Si estiguérem més a prop del front, el portaria a un lloc de socors. Però ací, en la **rereguarda**¹, necessitava un permís d'evacuació.

—Si torno, m'operaran i m'enviaran definitivament a primera línia.

—Li agradaria que l'enviaren a primera línia per a sempre, ¿eh? —em va preguntar.

—No...

—¡Ah, maleïda guerra!

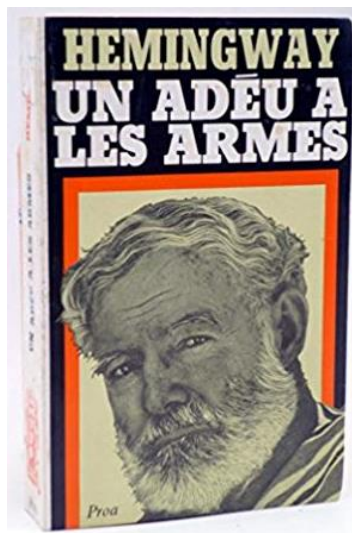
—Escolte —vaig dir—. Baixe, tire's al mig de la carretera i mire de fer-se mal al cap. Jo l'arreplegaré en tornar i el portaré a un hospital. Aldo, pare el cotxe.

¹ **rereguarda** Espai que queda darrere d'un front de guerra i que és especialment vulnerable.

Ens vam aturar a la vora de la carretera i el vaig ajudar a baixar.

—Ací em trobarà vosté, senyor tinent —va dir.

—Fins després —vaig contestar.

1. Completa les oracions amb les paraules adients.

- a) El protagonista treballa com a _____.
- b) La majoria dels soldats portaven el _____ penjant de les motxilles, perquè la mida era massa _____.
- c) Els homes que marxaven al final del regiment estaven _____ i anaven coberts de _____ i de _____.
- d) El soldat que tanca el regiment té una _____ que hauria d'examinar un metge.
- e) El tinent està molest perquè pensa que s'ha llevat el _____ a postes.

2. Marca amb una ics si les següents afirmacions són vertaderes o falses.

- a) V | F El protagonista està esperant que arriben els informes dels ferits per poder portar-los als hospitals corresponents.
- b) V | F El protagonista és un oficial de la brigada Basilicata.
- c) V | F El soldat coix pertany a la brigada Basilicata.
- d) V | F El soldat no vol anar a l'hospital perquè té temor que l'operació no vaja bé.
- e) V | F El protagonista recomana al soldat que es tire del cotxe en marxa.

3. ¿On i quan es desenvolupa l'acció del text? ¿Com ho has deduït?

4. ¿En quin estat d'ànim estan els personatges en cadascuna d'estes situacions?

- a) “Romania assentat al volant del Fiat sense pensar en res”.
- b) “Maleïda siga la guerra”.
- c) “¿És completament necessari que em porte al regiment?”

5. L'italià repeteix en dues ocasions «maleïda siga la guerra». ¿Tu què n'opines? ¿Creus que hi ha algun cas concret que pugja justificar un conflicte bèl·lic?

6. Ernest Hemingway va guanyar el Pulitzer i el Nobel de literatura, prestigiosos premis literaris que li van atorgar un gran reconeixement públic. Investiga tu un poc i escriu el nom de quatre premis literaris del nostre àmbit lingüístic.

REPÀS DEL TEMA 5

**Fes les següents activitats de repàs a la llibreta.
Quan l'activitat és una pregunta, redacta la resposta de forma completa.**

1. **Què és un text argumentatiu?**
2. **Què són els complements del predicat? Quins tipus hi ha?**
3. **Indica els complements de les següents oracions.**
 - a) Ella ha fet un regal a l'Andreu.
 - b) Les fruites són recollides pel jornalero.
 - c) La cirera pareix bona.
 - d) El pilot a acabar la cursa primer.
4. **Defineix i exemplifica el bloc occidental i el bloc oriental de la nostra llengua.**
5. **Escriu el significat de les paraules següents:**

cosquerelles/ mànega/ tauró/ roure/ vespa
6. **Escriu cinc oracions introduint cinc paraules amb dièresi i cinc paraules que comencen amb majúscules.**
7. **Contesta les preguntes següents:**
 - a. ¿Qui va escriure *Orlando: una biografia*? ¿En quin any?
 - b. ¿De què tracta bàsicament *Orlando: una biografia*?
 - c. ¿Qui va escriure *Adéu a les armes*? ¿En quin any?
 - d. ¿Quin és l'argument bàsic *Adéu a les armes*?
 - e. ¿Quina obra t'ha agradat més? Argumenta la teua resposta.

TEMA 6

6

6.1	Comprensió escrita	La notícia
6.2	Sintaxi	Els complements del predicat (2)
6.3	Sociolingüística	La variació funcional. Els registres
6.4	Vocabulari	Vocabulari 6
6.5	Normativa	L'apòstrof i el guionet
6.6	Ortografia	Dictat 6
6.7	Expressió escrita	Redactar una notícia
6.8	Literatura	1930-1940: Agatha Christie i Samuel Beckett

6.1. COMPRENSIÓ ESCRITA

LA NOTÍCIA

Notícia 1

Descobrixen un nou planeta a on podria haver vida

Ross 128 B pot estar en la zona habitable d'una estrella a 11 anys llum i és susceptible de tindre una atmosfera amb temperatures de fins a 20 graus

15/nov/2017

Un equip internacional d'astrònoms ha descobert un nou planeta temperat de la mida de la Terra, que ha entrat immediatament en el club dels millors candidats per acollir vida extraterrestre. Batejat com a Ross 128 B, este planeta fa una volta cada 10 dies a l'estrella Ross 128, una nana roja petita, tranquil·la i freda en comparació amb el Sol. Tot i que està situat 20 vegades més a prop d'esta estrella que la Terra del Sol, els científics consideren que es pot trobar en el que es coneix com a zona habitable, la distància a la qual es donen les condicions perquè l'aigua pugui existir en estat líquid i constituir la base de possibles formes de vida. Això és així perquè l'estrella Ross 128 és 5 vegades més menuda que el Sol i 300 vegades menys lluminosa. A partir d'estes dades, s'ha pogut estimar que la temperatura a la superfície del planeta es podria situar entre -60 i 20°C, un ventall en el qual és possible la vida tal com la coneixem.

Tenint en compte que la mida de la Via Làctia és d'uns 100.000 anys llum, en termes astronòmics Ross 128 B es pot considerar un veí pròxim: està a 11 anys llum d'ací. De fet, ara per ara només es coneix un exoplaneta més a prop, Pròxima B, que orbita l'estrella Pròxima Centauri, a 4 anys llum de la Terra, i que va ser descobert per l'astrònom català Guillem Anglada Escudé i el seu equip l'any 2016.

Una de les característiques interessants d'este planeta és que gira sobre ell mateix prou a poc a poc, fet que augmenta les probabilitats que tinga atmosfera, una condició imprescindible per a la vida. Però el factor que convertix Ross 128 B en un dels millors candidats coneguts fins ara a albergar vida és el caràcter tranquil de l'estrella al voltant de la qual orbita. A la majoria de nanes roges, inclosa Pròxima Centauri, es produïxen de forma habitual grans flamarades de rajos X i ultraviolats que arrasen la superfície dels planetes pròxims. A Ross 128, en canvi, això no passa. Esta circumstància fa pensar als autors del descobriment que fins i tot es tracta d'un millor emplaçament per a la vida que Pròxima B.

La descoberta d'este planeta ha sigut possible gràcies a les dades que el telescopi HARPS de l'Observatori Europeu del Sud (ESO) ha recollit durant 10 anys des de l'observatori de la Silla, situat en un cim del desert d'Atacama, a Xile. Este telescopi ha sigut capaç de detectar els moviments lleugers que la presència del planeta provoca en l'estrella que orbita, cosa que ha permès inferir-ne l'existència i caracteritzar-lo. El repte ara consisteix en esbrinar si realment a Ross 128 B hi ha presència de substàncies relacionades amb la vida, com per exemple l'oxigen. I això es podrà fer quan el Telescopi Europeu Extremament Gran, l'E-ELT, entre en funcionament en 2024.

El torró de Xixona i Alacant viatja a l'estranger per Nadal

Les vendes del dolç nadalenc creixeran aproximadament un 4%

17/des/2017

El torró és una de les postres més típiques i tradicionals del Nadal, i el País Valencià és un dels productors estrella. La joia de la corona són els torrons amb Denominació d'Origen Xixona i Alacant. Este dolç no agrada només al territori, sinó que també és protagonista a les taules nadalencques dels països en els quals les tradicions en estes dates són semblants a les nostres.

És el cas, per exemple, dels Estats Units, Mèxic i l'Amèrica Llatina. El secretari general del Consell Regulador del Torró d'Alacant i Xixona, Federico Moncunill, assegura que el torró d'Alacant, més dur que el de Xixona i per tant més fàcil de transportar, és molt demandat en eixos països, i és dels que més s'exporta. Moncunill assegura que este dolç nadalenc encara podria exportar-se més, si països com Cuba o Veneçuela, "amb situacions polítiques complicades i amb restriccions al comerç", tingueren més facilitat per a adquirir-los, "ja que són dos territoris amb molta demanda de torró".

Un sector en recuperació

El torró amb Denominació d'Origen Xixona i Alacant es troba en un procés de recuperació. La crisi econòmica el va afectar especialment i, segons Moncunill, "molts consumidors van optar per comprar torró a Toledo", perquè és més econòmic, "però amb la incipient recuperació econòmica, estem també recuperant mercat".

Segons les dades amb què treballa el Consell Regulador, a Alacant i Xixona la producció de torró –tant del protegit com del que no compta amb Denominació d'Origen– ha crescut un 8% respecte a l'any passat. Pel que fa a les vendes, Moncunill estima que augmentaran entre un 3% i un 4% en relació a la campanya del 2016.

La producció de torró ha crescut un 8%.

A Alacant i Xixona es produïxen aproximadament 20 milions de barres de torró amb Denominació d'Origen i 50 milions més de torró sense eixa acreditació. Pel que fa a les preferències dels consumidors, Moncunill assegura que, tant al País Valencià com a la resta de l'Estat, "al consumidor li agrada per igual el torró d'Alacant i el de Xixona", però en relació als dolços sense Denominació d'Origen, "el torró de xocolate és el preferit".

D'altra banda, el president de la Generalitat, Ximo Puig, va destacar la tradició de Xixona com a "punt neuràlgic del Nadal" i "pàtria del torró" durant la seua visita a la Fira de Nadal de la localitat, el dia 6 de desembre.

6.2. SINTAXI

ELS COMPLEMENTES DEL PREDICAT (2)

Els **complements del predicat bàsics** (el directe, l'atribut i el predicatiu) es relacionen amb el nucli **sense nexa** (*Pere cantà la cançó*); per contra, els **complements del predicat secundaris** necessiten **un nexa** per a relacionar-se amb el nucli (excepte quan és un adverbi). La causa és que **el nucli és un fet**, és a dir, el subjecte més el verb (1) o el subjecte més el verb més algun complement bàsic (2). La construcció resultant és **[N] + nx + C** llevat quan és adverbi (3).

1. [*Pere cantà*] sense micròfon. 2. [*Pere cantà la cançó*] sense micròfon. 3. [*Pere cantà*] molt bé.

1. Digues quina funció concreta fan els constituents subratllats.

- Lleva't la jaqueta.
- Àngels és molt amable.
- Té els ulls blaus.

2. Subratlla els complements circumstancials del fragment següent i digues de quina classe és cadascun.

El **complement circumstancial** (Ccir) informa de les condicions en què es desenvolupa un fet, és a dir, el lloc, el temps, la manera, la companyia, l'instrument, la causa, la finalitat, etc. Els circumstancials es poden aplicar recursivament:

[*Elsa treballa*] en una oficina. [*Elsa treballa en una oficina*] des de l'any passat.

lloc
Marcel viu a Càlig i estudia a l'IES Ramón Cid. El trajecte de Càlig a Benicarló el fa amb l'autobús. Es pren els estudis seriosament, igual com el seu amic Albert. Quasi sempre s'assenta amb ell a les classes. No pot fer Educació Física per problemes de salut.

3. Indica la funció sintàctica que fan les paraules en estes tres oracions.

La botiga obri a les nou. Jo tanco la porta amb clau. Avui Eva està trista per una nota.

4. Encercla els pronoms febles que fan la funció de circumstancial.

Vam passar el dia a Vilafamés. No hi havíem estat mai i la veritat és que ens va enxisar. A més, s'hi menja molt bé. Quan puguem, segur que hi tornarem.

5. Indica la funció sintàctica que fan les paraules en estes dos oracions.

El **complement indirecte** (Cind) representa l'ésser al qual va destinat el complement directe; en altres paraules, és el **destinatari**. Va necessàriament lligat al complement directe, excepte quan els verbs són *agradar, escriure o telefonar*. Sol duplicar-se (*A ell li han fet una oferta*).

[*La directora va donar les gràcies*] a tots els assistents.

Arnau va passar la pilota a un company.

L'organització repartirà fullets per a tots.

6. Encercla els pronoms febles que fan la funció de complement indirecte.

Avui a Maria i a mi ens han donat dos bones notícies. A mi els pares m'han assegurat que em regalaran un gos per a l'aniversari. I a Maria, com que als pares els han donat vacances, li han proposat anar a Disneyland.

7. Completa les oracions amb el pronom feble adient i indica la funció que fan.

Exemple: ¿Han venut la casa o l'han llogada? → Cdir

- a) Abans tenia fred, però ara ja no ____ tinc.
- b) A Lluís, eixe missatge, no ____ l'han enviat.
- c) Ens agradaria dir ____ que són molt amables.
- d) És una ciutat gran, però no ____ passa el tren.
- e) A les meues amigues ____ agrada molt ballar.

8. A partir dels verbs proposats, construeix oracions amb subjecte no elidit i complement de règim. En acabant, analitza-les com en l'exemple.

El **complement de règim** (Crèg) és aquell que depèn exclusivament del significat del verb, que és generalment intransitiu. Per exemple, el verb *confiar* implica que diguem en qui o en què confia algú: [*Ell confia*] en mi. Seria incompleta l'oració **Ell confia*. Alguns **verbs regents** són *accedir, insistir, dependre, pactar, lluitar*, etc.

Exemple: jugar → [Albert juga] a handbol. [N] + nx + C

- a) alegrar-se
- b) pensar
- c) accedir
- d) interessar-se
- e) discutir

9. Subratlla els complements de règim de les oracions següents.

- a) La secretària ens va informar de tot.
- b) L'educació es fonamenta en el respecte mutu.
- c) Alícia canvià el got per una copa.
- d) L'avi Ramon desconfiava dels veïns.
- e) Han omplert totes les jardineres de terra.

10. Digues quins dos verbs de l'exercici anterior són transitius i explica per què.

Els verbs _____ i _____ són transitius perquè _____
_____.

11. Indica si els complements subratllats d'estes oracions són directes (Cdir), indirectes (Cind), circumstancials (Ccir) o de règim (Crèg).

- a) El tècnic ha arreglat l'ascensor este matí.
- b) En els patis literaris, un alumne ha parlat d'un llibre de Ferran Torrent.
- c) L'entrenadora els va explicar una nova tàctica.
- d) Volem revestir de paper una paret del menjador.
- e) El vehicle va xocar contra la barrera lateral per una distracció del conductor.

6.3. SOCIOLINGÜÍSTICA

LA VARIACIÓ FUNCIONAL. ELS REGISTRES

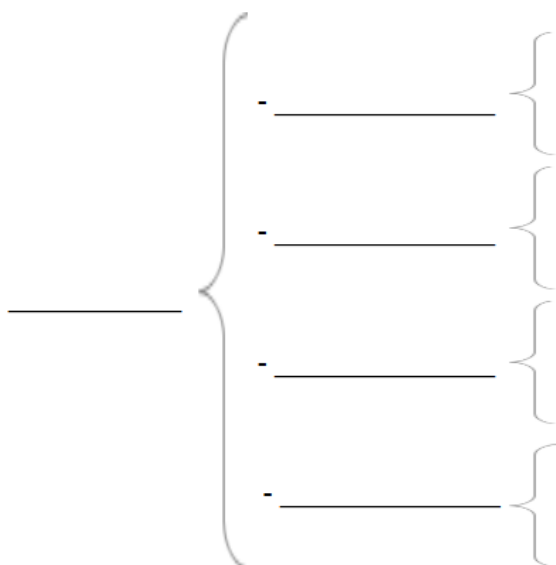
1. Completa el text amb les paraules proposades.

context, registres, situació, funcionals, factors

Les varietats de la llengua que un parlant tria en funció de la _____ en què té lloc la comunicació s'anomenen varietats _____ o _____. La tria d'un registre o un altre és determinada per una sèrie de _____ que defineixen el _____ comunicatiu.

2. Llig els següents quatre factors que determinen el registre que triarem a l'hora de dur a terme una comunicació concreta i fes-ne un esquema.

- ▶ El **tema** del missatge, que pot ser general, com ara una conversa sobre l'oratge que fa avui, o especialitzat, com per exemple una exposició científica sobre el clima d'un territori.
- ▶ La **relació entre els interlocutors**, que pot ser de confiança, amb la qual cosa parlarem de manera més informal, o si no es coneixen serà de distància, i la parla serà més formal.
- ▶ El **canal** a través del qual s'estableix la comunicació, que pot ser oral o escrit. L'oral sol ser més espontani i l'escrit, més preparat. No obstant això, avui en dia amb l'ús de xats instantanis tenim converses escrites que són espontànies, i el cas de l'exposició oral, que és preparada.
- ▶ La **intenció** amb què s'estableix la comunicació influirà en la tria d'un registre o un altre. Per exemple, si volem informar d'un fet o explicar-lo usarem un registre diferent que quan la nostra intenció és persuadir l'oient o convèncer-lo d'alguna cosa.

3. Completa el text amb les paraules proposades.

intenció, factors, tema, registres, informals

Tenint en compte el quatre _____ anteriors, és a dir, el _____, la relació entre els interlocutors, el canal i la _____ comunicativa, distingirem entre els **registres** formals, els _____ i l'estàndard, que es troba a mitjan camí entre els _____ formals i els informals.

4. Fixa't en les característiques de les diferents varietats funcionals o registres i digues a quin tipus de registre (formal, estàndard o informal) creus que fa referència cada afirmació.

	Registre formal	Registre estàndard	Registre informal
Preparació del discurs	molta	mitjana	poca (discurs espontani)
Temes	especialitzats	ensenyament/ mitjans de comunicació	generals
Tipus	científicotècnic literari	estàndard	<u>col·loquial</u> (família, amics) <u>vulgar</u> (baix nivell cultural, ple d'incorreccions)

- a) És el que s'utilitza a l'escola i als mitjans de comunicació. → _____
- b) Es produeix en ambients familiars o d'amistat. → _____
- c) Sol tractar temes especialitzats. → _____
- d) És espontani i sol contindre moltes incorreccions. → _____
- e) Generalment utilitza el canal escrit. → _____
- f) Presenta un grau de formalitat mitjà. → _____

5. Digues exemples concrets per a les pautes següents.

3 possibles temes en una conversa familiar			
3 possibles temes en una conferència amb públic			
3 paraules que poden incloure's en una conversa col·loquial			
3 paraules que podrien formar part d'un discurs formal			

6. Observa la conversa de les vinyetes següents i completa el quadre sobre els factors de la comunicació.

Tema	
Relació entre els interlocutors	
Canal	
Intenció	

7. Escriu el titular d'aquesta notícia en un registre formal i en un d'informal.

A Jacint Roures (alumne del teu institut) li han donat un premi literari per fer una redacció sobre com estalviar aigua.

TITULAR FORMAL	TITULAR INFORMAL

8. Digues quin dels tres registres tindrà cadascuna d'estes situacions comunicatives.

- a) Una conversa de WhatsApp → _____
- b) Les notícies de la televisió → _____
- c) Una antologia poètica → _____
- d) Una conferència sobre contaminació → _____
- e) Una exposició oral a classe → _____

6.4. VOCABULARI 6

Primera ronda

1. Local gran on es guarden i conserven mercaderies.
2. Pua o estella d'una planta que es clava en la carn.
3. Tea llarga impregnada en matèria inflamable que serveix per a fer llum.
4. Commoció brusca produïda per una impressió sobtada.
5. Forat menut fet en una peça de roba per a poder passar-la amb un botó.
6. Argolla o peça de ferro penjada en una porta que, batent-la, servix per a tocar.

Segona ronda

1. Part posterior del cos de les persones, des de les espatlles fins a la cintura.
2. Ocell que té la part de davant del cap, el coll i el pit de color rogenc.
3. Peça de tela quadrangular que es posa en els llits per tapar-se.
4. Cop violent que es dona a una persona per fer-la moure o apartar-la.
5. Trosset final d'un cigarret o un puro.
6. Producte gras, sòlid i homogeni, obtingut de la nata batuda i amassada.

Tercera ronda

1. Mecanisme per a tancar portes format per una barreta de ferro amb un mànec.
2. Partícules que es desprenen de la fusta quan se serra.
3. Camí més curt per arribar a un lloc.
4. Gall de granja o de corral, molt utilitzat en l'alimentació diària.
5. Inscripció breu sobre un suport que es posa per a informar el públic.
6. Dispositius col·locats sobre la calçada que separen carrils.

Quarta ronda

1. Vàlvula que s'adapta a la boca d'una conducció per a regular l'eixida del líquid.
2. Dent punteguda que es presenta en els mamífers al costat de les incisives.
3. Teixit de fil molt prim que elaboren les aranyes.
4. Fruit comestible de color groc fosc, vellutat. Se'n sol fer melmelada.
5. Angle anterior que es forma en el punt d'encontre de dos superfícies.
6. Au d'uns dos metres, molt veloç. Quan té por, amaga el cap a terra.

Cinquena ronda

1. Copa treballada artísticament, usada per a contindre el vi de la missa.
2. Senyal que obliga els conductors a deixar passar un altre vehicle.
3. Persona que demana almoïna.
4. Òrgan reproductor d'un fong en forma de paraigua. Alguns es poden menjar.
5. Arrap fet en la pell per unes ungles o altres objectes afilats.
6. Aràcnid amb un fibló verinós a l'extrem de l'abdomen.

Sisena ronda

1. Espai cobert amb columnes o pilars, adossat pel costat oposat a una façana.
2. Part més alta d'una muntanya.
3. Arbre perenne, de fulles verdes utilitzades com a condiment en escabetxos.
4. Lloc on s'encreuen dos o més camins.
5. Peix blanc, de can irisada i tova, que se sol menjar a la planxa o a la romana.
6. Contracció espasmòdica i regular del diafragma.

1. Completa les oracions amb la paraula del vocabulari adient.

- a) Obre l' _____ de la mànega per a arruixar.
- b) Els _____ a l'esquena me'ls vaig fer en caure damunt la romaguera o esbarzer.
- c) Els vampirs tenen els _____ o _____ molt llargs.
- d) La corona de _____ simbolitza el triomf.
- e) L' _____ no amaga el cap sota terra.
- f) El _____ o _____ té el cap, coll i pit rogens.
- g) Els _____ separaven els carrils de la calçada.
- h) El capellà va beure el vi del _____.
- i) La _____ de l'aranya atrapà un vespa.

2. Subratlla la paraula correcta de cada sèrie.

almacén magatzem	llorer laurel	antorxa torxa	estruç avestruç	ròtul rètol
albaricoc albercoc	teranyina telaranya	setes bolets	cruse cruïlla	burilla colilla

3. Escriu el nom que correspon a cada imatge.

4. Traduïx estes oracions al valencià.

a) Había un escorpión en un rincón del almacén.

b) I like toast with butter and apricot jam.

c) Llamó a la puerta con el picaporte y abrieron el cerrojo.

d) Give way at the crossroads.

e) Incluso en la cumbre más alta encuentras colillas.

f) Llevaba una gardenia en el ojal de la chaqueta.

g) El cartel indicaba el atajo a la fuente.

h) Me encanta el pollo asado con setas.

i) I got the hiccups during the dinner.

j) Me hice estos arañazos con los pinchos de las aliagas.

5. Completa les oracions amb la paraula del vocabulari adient.

a) Va encendre la _____ per a il·luminar el camí cap al cim.

b) El senglar aparegué de sobte i vaig tindre un gran sobresalt o _____.

c) Al racó de l'armari estan els _____ per a fer el llit.

d) Em va fer una gran _____ a l'esquena i vaig caure.

e) El terra era ple de _____ perquè havíem tallat fusta.

f) El _____ demanava almoina a l'església.

g) Els vianants es van refugiar de la pluja sota els _____.

h) Com vols el _____: a la planxa o a la romana?

i) Els rovellons són els meus _____ preferits.

6.5. NORMATIVA

L'APÒSTROF I EL GUIONET

1. LES CONTRACCIONS

al del pel	+ consonant (tb. <i>h</i> aspirada) + <i>i</i> + vocal	al <i>hall</i> , al iaio del cap (<i>però de l' staff</i>) pel carrer	a l' de l' per l'	+ vocal (tb. <i>hac</i>)	a l'estiu, a l'handbol de l'1 a l'11 per l'ombra

1. Completa les oracions amb els articles i les preposicions, fent o no la contracció que calga.

- No li dones tabac _____ iaio.
- El preu _____ petroli està _____ núvols.
- La bombeta _____ habitació s'ha fos.
- No vages _____ mig _____ carrer.
- Dinarem _____ restaurant _____ port.
- Ja hem pagat la quota _____ associació.
- Els anuncis _____ diaris són poc cridaners.
- Les festes es celebraran _____ 1 _____ 11 de febrer.

L'APÒSTROF

2. APÒSTROF I GUIONET EN ELS PRONOMS FEBLES

APÒSTROF (')				GUIONET (-)	
m'	m'agrada	'm	ajuda'm	-me	ajudar-me
t'	t'interessa	'ns	visita'ns	-nos	ajudeu-nos
s'	s'alça	't	alça't	-te	alçar-te
l'	l'entén	's	cuide's	-vos	alceu-vos
n'	n'agafa	'l	porta'l	-se	adonar-se
		'ls	mira'ls	-li	donar-li
		'n	guarda'n	-ne	porteu-ne
				-ho	saber-ho
				-hi	anar-hi

2. Escriu correctament aquestes expressions.

telefonam		dutxat		tasteules	
avisal		afaitat		enténme	
pentinals		esténlos		alçarho	

3. Transforma les oracions següents en ordres.

L'escriu.	Escriu-lo.	Les copiem.	
Els omplim.		Em mireu.	
Ens ajudeu.		M'estima.	
T'espera.		Ho recorda.	
L'apaga.		En porteu.	

3. APÒSTROF DAVANT DE NOMS

de el, la en, na	+ consonant (tb. <i>h</i> aspirada)	de Hollywood el sac (<i>però l'stop</i>) en Miquel	d' l' n'	+ vocal (tb. <i>hac</i>)	d'aigua, d'hivern, d'11
	+ <i>i</i> + vocal	de iogurt la hiena na lolanda			l'escola, l'institut, l'hora l'1, l'11, l'ESO, l'FBI (*)
	(*) la i na + i/u				n'Enric, n'Àngels
la imatge, la història, la unió, la humanitat, la ISO, la UEFA, na Isabel					
EXCEPCIONS: l'illa, l'Índia / l'Índia, l'uci / l'uvi, l'ungla, l'urna, n'Íngrid (i molt poques més).					

4. Escriu la forma corresponent de l'article definit davant dels noms següents.

___ intel·ligència	___ ull	___ ídol	___ 11
___ hivern	___ única	___ humanisme	___ urna
___ Isabel	___ ONU	___ injecció	___ ostatge
___ <i>hall</i>	___ infermera	___ hàmbster	___ unió
___ hiena	___ importància	___ ioga	___ ONG
___ ungly	___ UEFA	___ iogurt	___ illa

5. Completa la regla següent.

No apostrofem l'article _____ davant de les vocals _____ o _____ àtones.
Exemples: *la imatge*, _____, _____, _____...

6. Completa les construccions següents amb *de* o *d'*.

davant ___ ema	pel·lícula ___ intriga
aigua ___ Aitana	partit ___ hoquei
pa ___ oli	pot ___ iogurt
professor ___ institut	meló ___ Alger
mestre ___ obres	barri ___ Harlem

7. Escriu l'article personal (en, na o n') davant d'estos antropònims.

___ Enric	___ Íngrid	___ Angelina	___ Isabel	___ Rosa	___ Irene

4. AL, A L' / ME'N, ME N'

al	davant de consonant	al port	a l'	davant de vocal	a l'estiu
me'n		me'n vaig	me n'		me n'aniré
El verb anar-se'n conserva sempre el pronom <i>en</i> .					
me n'he anat, se'n va anar, ens en volem anar			m'he anat, es va anar, ens volem anar		

8. Completa les oracions amb la forma correcta.

- a) **me'n / me n'** Demà _____ aniré a casa.
- b) **al / a l'** Alça la roba _____ armari i trau les sabatilles.
- c) **me'n / me n'** _____ vaig al cinema.
- d) **al / a l'** Estèn la roba _____ terrat.
- e) **me'n / me n'** No _____ havia recordat.

5. GUIONET EN NÚMEROS I COMPOSTOS

Números		Compostos			
del 21 al 99	-cents	nord-/sud-	reduplicatius	vocal + -r/-s/-x	accent en 1r
vint-i-u trenta-cinc	dos-cents sis-cents	nord-americanà sud-oest	ping-pong xino-xano	gira-sol para-xocs	después-ahir ciència-ficció

9. Escriu en lletra els números següents.

22		58	
23		69	
24		71	
25		82	
36		96	
47		203	

10. Subratlla la paraula mal escrita de cada sèrie i corregeix-la.

- a) parallamps, nord-est, lleva-taps, agredolç _____
- b) penjarrobes, penya-segat, ping-pong, rentaplats _____
- c) Vila-real, setciències, gira-sol, ciència ficció _____
- d) para-brisa, pèl-roig, sud-oest, para-xocs _____

11. Llegeix aquestes oracions dues vegades en veu baixa. Observa bé totes aquelles paraules en què trobes més dificultat. Escriu-les, corregeix i copia cinc vegades cadascuna de les paraules que has escrit malament. Finalment, torna a escriure el dictat mirant de fer el mínim de faltes possibles.

(Recorda que es descomptarà 1 punt per falta.)

- a) L'Andreu i l'Ignasi van a la Universitat amb Ester.
- b) L'enciam que ens hem menjat és de l'hort de la Isabel.
- c) A l'estiu convidarem l'Enric a la platja.
- d) Les joguines són per als xiquets.
- e) Això de quedar-se a casa, no fa pels seus fills.
- f) L'abric és per a l'Isidre i l'anorac és per al seu germà.
- g) La notícia de l'atemptat ha commogut l'opinió pública.
- h) Al vespre anirem al concert d'arpa al Teatre de l'Òpera.
- i) L'originalitat de l'activitat era fruit de l'enginy de la Irene.
- j) L'aigua de l'aixeta del safareig no és potable.

6.6. ORTOGRAFIA

DICTAT

Sherlock Holmes

El senyor Sherlock Holmes, que solia despertar-se molt tard, llevat de les ocasions, gens infreqüents, en què passava tota la nit despert, seia a taula, disposat a desdejunar-se. Jo, que estava dret al costat de la llar, vaig recollir de terra el bastó que havia oblidat la nostra visita de la nit anterior. Era una peça sòlida i elegant, de fusta de bona qualitat, amb un puny considerable, dels que en diuen d'advocat de Penang, fet a l'Àsia oriental.

Just sota el puny, duia una ampla banda de plata, gruixuda, on hi havia gravat: «A James Mortimer (Membre del Reial Col·legi de Cirurgians) dels seus amics de CCH» i l'any, 1884. Era, exactament, la classe de bastó que solien portar els metges de família de tota la vida: digne, sòlid i de confiança.

–Bé, Watson, què em pot dir del bastó? [141]

1. Completa els espais següents sense cometre cap error d'ortografia.

El sen__or Sherlock Holmes, que solia despertar-se molt tar__, lle__at de les oca__ions, __ens infreq__ents, en què pa__ava tota la nit desper__, seia a taula, dispo__at a desde__unar-se. Jo, que esta__va dret al costat de la __ar, vaig recollir de terra el bast__ que ha__ia o__lidat la nostra __isita de la nit anterior. Era una pe__a s__lida i elegant, de fusta de bona __ualitat, amb un pun__ considera__le, dels que en diuen d'ad__ocat de Penang, fet a l'__sia oriental.

Just sota el pun__, duia una ampla __anda de plata, grui__uda, on hi ha__ia gra__at: «A James Mortimer (Membre del Reial Co__legi de __irur__ians) dels seus amics de CCH» i l'an__, 1884. Era, exactament, la cla__e de bast__ que solien portar els me__es de fam__lia de tota la __ida: digne, s__lid i de confian__a.

–B__, Watson, qu__ em pot dir del bast__?

2. Destaca en colors les grafies del text que et resulten més difícils.

3. Lletreja les paraules que et dictaran.

6.7. EXPRESSIÓ ESCRITA

REDACTAR UNA NOTÍCIA

TEORIA

1. **Definició.** Una notícia és una informació sobre un fet actual transmesa per un mitjà de comunicació. Tipològicament, és una narració perquè conta fets que han succeït en el temps. En una **narració periodística** com és la notícia, els **fets** que es contenen són **reals**, mentre que en una narració literària els fets són ficticis.
2. **Estructura.** En les notícies de la premsa (escrita o digital), la informació s'estructura de més rellevant a més poc important.
 - a) El **titular** encapçala la notícia, que destaca la informació rellevant amb lletres grans i en negreta.
 - b) Generalment, baix del titular hi ha una **entrada o lead**, que és una oració o un paràgraf que sintetitza la informació.
 - c) El **cos** de la notícia és la part més extensa, que detalla la informació.
 - d) Del cos es poden extraure **destacats**, que són oracions que es ressalten.
 - e) Finalment, la notícia conté **informació gràfica**, sobretot fotografies.
3. **Característiques**
 - a) La notícia ha de respondre a les **6 preguntes** bàsiques del periodisme (en anglès, les 6W): qui?, què?, on?, quan?, com? i per què?.
 - b) Com que la finalitat de la notícia és informar amb **objectivitat**, el registre és neutre o formal, no s'usa la 1a persona del singular, no hi ha lèxic valoratiu i no s'usen expressions col·loquials. Les paraules en estil directe van entre cometes.
4. **Exemples.** Les notícies apareixen en els mitjans de comunicació, i poden ser escrites (premsa), orals (ràdio) i audiovisuals (televisió).

COMENTARI

L'escrit sobre el torró és una _____ perquè narra fets reals relativament actuals i es va publicar presumiblement en un _____, concretament la premsa. La informació es dividix en cinc parts: el _____ ("El torró de Xixona i Alacant..."), l'_____ ("Les vendes del dolç..."), el _____ (6 paràgrafs) i un _____ ("La producció de...") i dos _____ de les dos varietats de torró.

La notícia respon a les 6 preguntes bàsiques del _____: sabem _____ passa (l'augment d'exportacions de torró), _____ informa (el Consell Regulador), _____ es produïx (a Xixona i Alacant), _____ s'exporta (el Nadal de 2017), _____ s'aconsegueix l'èxit (amb la Denominació d'Origen) i _____ s'exporta tant (perquè es ven molt a Amèrica). Com que la finalitat de la notícia és informar de forma _____, el registre és neutre o formal, predomina la _____ persona del singular, no hi ha lèxic valoratiu i no es fan servir expressions col·loquials.

PRÀCTICA

1. **Objectiu.** Ahir dissabte dos bussejadors van descobrir un vaixell afonat a 3 km de la costa de Benicarló. Tu eres periodista del diari *Levante* i t'has d'encarregar de redactar una notícia de la troballa d'ahir que tinga **entre 120 i 160 paraules**.
2. **Estructura.** Escriu un **titular** i una **entrada**. A continuació, escriu la **signatura** (el nom del periodista que ha redactat la notícia, o siga, tu). Pel que fa al **cos**, dividix-lo en paràgrafs (tres com a mínim) i inserix un **destacat**.
3. **Característiques.** No oblidis respondre a les **6 preguntes** bàsiques del periodisme: qui?, què?, on?, quan?, com? i per què?. I recorda que la notícia ha de ser **objectiva**; per tant, no uses la primera persona del singular ni lèxic valoratiu ni expressions col·loquials. Inclou alguna declaració dels bussejadors entre cometes.
4. **Connectors.** Utilitza connectors temporals per a ubicar els fets en el temps (*a continuació, finalment...*). Consulta el quadernet.
5. **Presentació.** Segueix les cinc regles per a presentar fulls que tens en el quadernet.
6. **Revisió.** Rellig la redacció de dalt a baix abans de lliurar-la i assegura't que no conté incorreccions.

CRITERIS D'AVUACIÓ

1	Adequació. ¿S'ajusta a les instruccions rebudes (tema, tipus de text, número de paraules, registre, presentació...)?	0	1	2
2	Coherència. ¿El missatge és clar? ¿S'entén bé en conjunt? ¿Segueix un orde lògic? ¿Les idees estan ben estructurades?	0	1	2
3	Cohesió. ¿Delimita les oracions amb punts? ¿Usa correctament els signes de puntuació en general? ¿Fa servir connectors per a relacionar les oracions?	0	1	2
4	Originalitat. ¿El missatge és atractiu? ¿Capta l'atenció del lector? ¿Ressalta sobre els altres? ¿El vocabulari és variat, ric i precís?	0	1	2
5	Correcció. ¿Segueix les normes lingüístiques del seu nivell (ortografia, flexió, sintaxi...)? ¿El vocabulari és correcte i adequat (<i>llavors, després, fins a...</i>)?	0	1	2

6.8. LITERATURA

1930-1940

6.1. Agatha Christie

Agatha Christie (1890-1976), sobrenom d'Agatha Mary Clarissa Miller, va ser una escriptora anglesa que va esdevindre en la novel·lista detectivesca més coneguda del món i una de les escriptores que més llibres ha venut. El seu personatge de ficció més emblemàtic¹ és el detectiu belga Hercule Poirot, que apareix en 33 de les seues novel·les, entre les quals destaca **Assassinat a l'Orient Express** (1934). En la novel·la, un home apareix mort al seu compartiment durant el trajecte de l'Orient Express, del qual no ha pogut pujar ni baixar ningú perquè ha quedat atrapat en la neu. Els pocs passatgers del tren passen a ser sospitosos; només Poirot aconseguirà resoldre el misteri.

Els viatgers anaren arribant al vagó restaurant i anaven assentant-se al voltant de les taules. Si fa o no fa, tots tenien la mateixa expressió: una barreja d'expectació² i de temor. La dama sueca ploriquejava i *mistress*³ Hubbard la consolava.

—Cal que es tranquil·litze, amiga. Tot anirà perfectament. No ha de perdre la serenitat. Si un de nosaltres és un indecent assassí, tots sabem perfectament que no pot ser vosté. Caldria ser boig per a pensar tal cosa. Assente's ací i no es preocupe.

La seua veu va extingir-se quan Poirot va posar-se dret.

El conductor del vagó llit es va aturar al costat de la porta.

—Permetrà que em quede, *monsieur*?

—Certament, Michel.

Poirot va aclarir-se la gola.

—*Messieurs et mesdames*, parlaré en anglès, ja que penso que tots el coneixen poc o molt. Ens trobem ací per tal d'investigar la mort de Samuel Edward Ratchett, àlies Cassetti. Hi han dos possibles solucions al crim. Les exposaré les dos i preguntaré a *monsieur* Bouc i al doctor Constantine, ací presents, que jutgen quina és la veritable.

»Ara, tots vostés coneixen ja els fets d'este cas. Este matí han trobat a *mister*⁴ Ratchett apunyalat. El van vore en vida per última vegada a les dotze trenta-set d'anit, quan va parlar amb el conductor del vagó llit a través de la porta. Duia un rellotge tot abonyegat en una butxaca del pijama, el qual marcava un quart de dos. El doctor Constantine ha examinat el cadàver i calcula l'hora de la mort entre mitjanit i les dos del matí. Al cap de mitja hora de les dotze, com ja saben tots vostés, el tren va vore's obligat a aturar-se per una tempesta de neu. Després d'esta hora, era completament impossible que ningú eixira del tren.

¹ **emblemàtic** Significatiu, representatiu.

² **expectació** Interés i curiositat amb què s'espera que es produïska alguna cosa anunciada i pròxima a ocórrer.

³ **mistress** Tractament que es dona a les dones als països anglosaxons.

⁴ **mister** Tractament que es dona als hòmes als països anglosaxons.

»La declaració de *mister* Hardman, membre de l'agència de detectius de Nova York —diversos caps es giraren per a mirar *mister* Hardman—, demostra que no va poder passar ningú per davant del seu compartiment (número setze, a l'extrem del passadís) sense que ell el poguera vore. Per tant, ens veem obligats a admetre la conclusió que l'assassí es troba necessàriament entre els ocupants d'un vagó determinat: el vagó Istanbul-Calais.

»Esta “era” la nostra teoria.

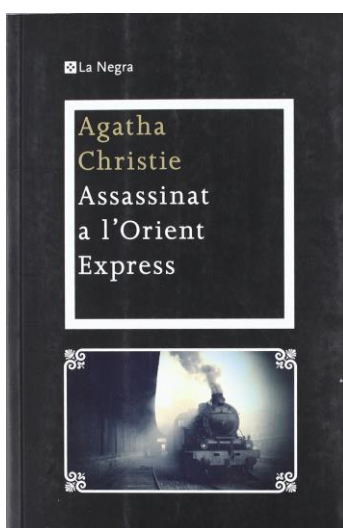
—*Comment?* —va exclamar *monsieur* Bouc alarmat.

—Però els exposaré una altra teoria. És molt senzilla. *Mister* Ratchett tenia un enemic a qui temia. Va donar la descripció d'eixe enemic a *mister* Hardman i li digué que l'atemptat, si s'efectuara, es realitzaria, probablement, durant la segona nit després de l'eixida d'Istanbul.

»Però no puc dir-los, senyores i senyors, que *mister* Ratchett sabia molt més del que va dir. L'enemic, tal com *mister* Ratchett esperava, va pujar al tren a Belgrad o, possiblement, a Vincovci, per la porta que van deixar oberta el coronel Arbuthnot i *mister* MacQueen, els quals acabaven de baixar a l'andana. El criminal anava proveït¹ d'un uniforme d'empleat dels Wagons-Lits, posat damunt el seu vestit ordinari, i d'una clau de pas que li va permetre l'accés al compartiment de *mister* Ratchett, malgrat que la porta estava tancada. *Mister* Ratchett estava sota els efectes d'una droga hipnòtica. Aquell home el va apunyalat amb gran ferocitat i va sortir del compartiment per la porta de comunicació amb el compartiment de *mistress* Hubbard...

—Així va ser, exactament —digué *mistress* Hubbard afirmant amb el cap.

—Va llançar la daga —va continuar dient *monsieur* Poirot— a l'espongera² de *mistress* Hubbard, en passar. Sense adonar-se'n, va perdre un botó del seu uniforme. Aleshores va eixir al passadís i en el primer compartiment buit que va trobar va ficar l'uniforme, precipitadament, en una maleta i, pocs minuts després, vestit amb el seu vestit ordinari, va abandonar el tren poc abans que es posara en marxa. A la sortida va utilitzar el mateix camí que per a entrar: la porta pròxima al vagó restaurant.

¹ **proveir** Posar (a algú o alguna cosa) en possessió d'allò que necessita o li cal, fer que ho tinga i que no li'n falte.

² **espongera** recipient en què es guarda l'esponja de llavar-se.

Assassinat a l'Orient Express

1. Marca amb una ics si les oracions següents són verdaderes o falses.

- a) V | F Michel és un detectiu d'una agència de Nova York.
- b) V | F Mr. Ratchett va pujar al tren a Belgrad.
- c) V | F L'assassí anava disfressat d'empleat dels Wagon-Lits.
- d) V | F El compartiment de mistress Hubbard està al costat del de Casseti.
- e) V | F L'assassí amaga l'uniforme al compartiment de mistress Hubbard.

2. Ordena cronològicament estos fets:

- Casseti parla amb el conductor del vagó lilit.
- El rellotge està abonyegat.
- El tren s'atura per causa de la tempesta de neu.
- Troben Casseti apunyalat
- Assassinen Casseti.

3. ¿Quin personatge diu les paraules següents?

- a) "Este matí han trobat Mr. Ratchett assassinat." → _____
- b) "Puc quedar-me al vagó restaurant?" → _____
- c) "Vosté no pot ser l'assassí." → _____
- d) "Ningú ha passat per davant del compartiment 16." → _____
- e) "L'hora de la mort se situa entre la mitjanit i les dues de la matinada." → _____

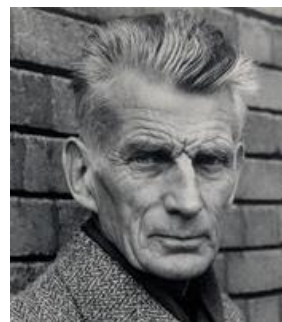
4. ¿Quins personatges apareixen en el fragment? Enumera'ls.

5. ¿Quina de les teories de Poirot et sembla més encertada? Explica per quin motiu penses això.

6.2. Samuel Beckett

Samuel Beckett (1906-1989) fou un dramaturg, novel·lista i poeta irlandès. Les seues obres són profundament pessimistes en relació a la condició humana, però es veu compensat amb un gran sentit de l'humor. L'any 1969 va rebre el Premi Nobel de Literatura. Beckett va associar al **teatre de l'absurd**¹, un gènere **conreat**² per europeus i americans entre els anys 40 i 60 que es basa en la filosofia d'Albert Camus que considera que l'existència no té sentit, idea que deriva de la catàstrofe de la Segona Guerra Mundial (1939-1945). En **Tot esperant Godot** (1940), dos personatges van passant el temps sense traure cap **profit**³ mentre esperen innecessàriament Godot, nom que remet a God.

ESTRAGÓ: ¿A on anirem?

VLADIMIR: No molt lluny.

ESTRAGÓ: ¡No, no, anem-nos-en ben lluny d'ací!

VLADIMIR: No podem.

ESTRAGÓ: ¿Per què?

VLADIMIR: Demà hem de tornar.

ESTRAGÓ: ¿Per a què?

VLADIMIR: Per a esperar Godot.

ESTRAGÓ: És de veres. (*Pausa*). ¿No ha vingut?

VLADIMIR: No.

ESTRAGÓ: I ara ja és massa tard.

VLADIMIR: Sí, és de nit.

ESTRAGÓ: ¿Y si ho deixem córrer? (*Pausa*). ¿Y si ho deixem córrer?

VLADIMIR: Ens castigaria. (*Silenci. Mira l'arbre*). Només l'arbre viu.

ESTRAGÓ (*Mira l'arbre*): ¿Què és?

VLADIMIR: L'arbre.

ESTRAGÓ: No, ¿quina classe d'arbre?

VLADIMIR: No ho sé. Un salze.

ESTRAGÓ: Vine i guaita. (*Arrossega Vladimir cap a l'arbre. Resten*⁴ *immòbils davant. Silenci*). ¿I si ens penjàrem?

VLADIMIR: ¿Amb què?

ESTRAGÓ: ¿No tens un tros de corda?

VLADIMIR: No.

ESTRAGÓ: Doncs no podem.

VLADIMIR: Anem-nos-en.

ESTRAGÓ: Espera, podem fer-ho amb la meua corretja.

VLADIMIR: És massa curta.

ESTRAGÓ: Tu m'estires de les cames.

¹ **absurd** Contrari a la lògica o a la raó, sense sentit.

² **conrear** Dedicar-se a una activitat, especialment intel·lectual o artística.

³ **profit** Avantatge o benefici que s'obté d'una cosa.

⁴ **restar** Quedar-se.

VLADIMIR: ¿Y qui estiraria de les meues?

ESTRAGÓ: És de veres.

VLADIMIR: De tota manera, deixa'm mirar. (*ESTRAGÓ deslliga la corda que li cenyix els pantalons. Els pantalons, massa amples, li cauen als turmells. Miren la corda*). La veritat: crec que podria servir. ¿Resistirà?

ESTRAGÓ: Provem-ho. Pren.

(*Cada u agafa una punta de la corda i estiren. La corda es trenca. Estan a punt de caure*).

VLADIMIR: No servix per a res.

(*Silenci*).

ESTRAGÓ: ¿Dius que demà hem de tornar?

VLADIMIR: Sí.

ESTRAGÓ: Doncs vindrem amb una bona corda.

VLADIMIR: Efectivament.

(*Silencio*).

ESTRAGÓ: Didi.

VLADIMIR: ¿Sí?

ESTRAGÓ: No puc seguir així.

VLADIMIR: Això és un dir.

ESTRAGÓ: ¿I si ens separàrem? Potser seria la millor opció.

VLADIMIR: Ens penjarem demà. (*Pausa*). Excepte si ve Godot.

ESTRAGÓ: ¿I si ve?

VLADIMIR: Ens haurem salvat.

(*VLADIMIR es lleva el barret —el de Lucky—, mira a l'interior, passa la mà per dins, el **sacsa**¹ i se'l posa*).

ESTRAGÓ: ¿Què? ¿Movem?

VLADIMIR: Puja't els pantalons.

ESTRAGÓ: ¿Com?

VLADIMIR: Que et puges els pantalons.

ESTRAGÓ: ¿Que em lleve els pantalons?

VLADIMIR: Puja't els pantalons.

ESTRAGÓ: Ah, sí, és de veres.

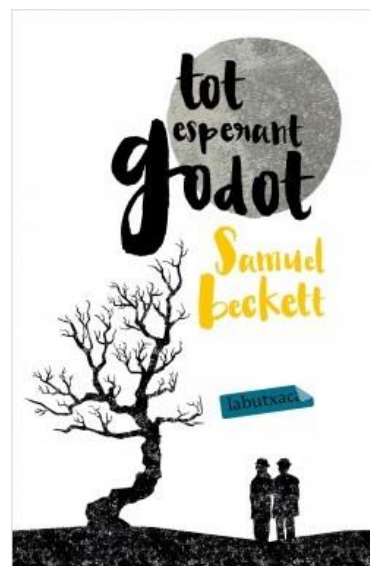
(*Es puja els pantalons. Silenci*).

VLADIMIR: ¿Què? ¿Movem?

ESTRAGÓ: Movem.

(*No es mouen*).

(*Teló*).

¹ **sacsar** Agitar bruscamment (una cosa) movent-la alternativament en dos direccions oposades.

1. Completa les oracions amb les paraules adients.

- a) Estragó i _____ són els protagonistes de l'obra.
- b) Els protagonistes esperen Godot al costat d'un _____.
- c) Estragó proposa _____ amb un tros de corda.
- d) La proposta d'Estragó no servix de res perquè la corda es _____.
- e) El barret de Lucky apareix al cap de _____.

2. Marca amb una ics si les següents afirmacions són vertaderes o falses.

- a) V | F Els protagonistes no volen anar-se'n perquè a l'endemà han de tornar.
- b) V | F Godot castigarà els protagonistes si no l'esperen.
- c) V | F La corretja d'Estragó es trenca.
- d) V | F Didi i Estragó són la mateixa persona.
- e) V | F Vladimir i Estragó se'n van a dormir fins al dia següent.

3. Els protagonistes sempre estan parlant de Godot, que té un paper importantíssim dins de l'obra. Contesta a estes preguntes.

a) ¿En quin hipotètic cas Godot castigaria els protagonistes?

b) ¿De què ha de salvar-los Godot ? ¿Com o quan els salvarà?

4. El teatre de l'absurd elimina l'estructura tradicional de l'obra de teatre i planteja un seguit de situacions sense connexions lògiques. És per això que, per a entendre el sentit de l'obra, cal recórrer als símbols. Relaciona els símbols amb els seus possibles significats.

Símbols: a) la nit b) l'arbre c) el camí d) Godot

_____ el coneixement del bé i del mal, la redempció

_____ Déu

_____ la dificultat de trobar el camí en la vida

_____ la vida

5. A vegades, en els moments més tristos de la nostra vida, apareix l'humor on menys t'esperes i rius de comptes de plorar. Samuel Beckett introduïx elements còmics que responen a esta premissa i que aconseguixen desdramatitzar un poc la situació. Busca en el text un moment divertit i explica per quin motiu t'ho pareix.

6. ¿Apareixerà finalment Godot? ¿Com t'imagines el final de l'obra? Redacta un text breu d'un mínim de 50 paraules en què ho expliques.

REPÀS DEL TEMA 6

Fes les següents activitats de repàs a la llibreta.
Quan l'activitat és una pregunta, redacta la resposta de forma completa.

1. ¿Què és prescriure?
2. Indica les característiques d'un text instructiu.
3. ¿Quins tipus de registres distingim en funció del tema, la relació entre els interlocutors, el canal i la intenció comunicativa? ¿Quines característiques té cadascun d'ells?
4. Indica la funció sintàctica que fan les paraules en estes oracions.
 - a) Albert compra albercocs madurs al mercat totes les setmanes.
 - b) Ahir el cinema de Benicarló va tancar a les sis per una avaria.
 - c) Mariona cuina pastissos deliciosos amb les receptes de l'àvia.
5. Escriu el significat de les paraules següents:

drecera / magatzem / aixeta / cruïlla
6. Escriu la forma corresponent de l'article definit davant els noms següents.

__ avarícia / __ aire / __ indústria / __ hivernacle / __ hípica
__ animal / __ humitat / __ iot / __ il·lusió / __ organisme
__ inventor / __ iode / __ ham / __ autoritat / __ independència
7. Contesta les preguntes següents:
 - a) ¿Qui va escriure *Assassinat a l'Orient Express*? ¿En quin any?
 - b) ¿Quin és l'argument bàsic d' *Assassinat a l'Orient Express*?
 - c) ¿En què es basa el teatre de l'absurd que associem a Samuel Beckett?

APUNTS

IES Ramón Cid

Departament de València

2024-2025

A large rectangular area containing 30 horizontal lines, intended for writing or drawing.